

**EESTI ELANIKUD SISETURVALISUSE
VABATAHTLIKUS TEGEVUSES – IGAÜHE
PANUS TURVALISE ELUKESKKONNA
LOOMISEL JA TAGAMISEL**

Aruanne

Tellijaja: Siseministeerium

TALLINN

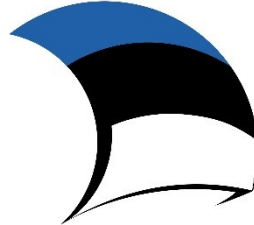
August 2016

www.saarpoll.ee

Uuringu tellis Siseministerium programmi „Valdkondliku teadus-ja arendustegevuse tugevdamine” (RITA) raames. Projekti rahastati 50% ulatuses RITA tegevuse kaks raames Euroopa Regionaalarengu Fondist ja 50% ulatuses Siseministeriumi eelarvest.

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

SISUKORD

KOKKUVÕTE.....	4
UURINGU TAUST	6
Uuringu meetodika	7
UURINGU PÕHITULEMUSED.....	11
Ühiskondlik aktiivsus	11
Turvalisus vastaja elukohas.....	16
Kogemused ja hoiakud seoses naabrivalve tegevusega.....	26
Kogemused ja hoiakud seoses vabatahtlike päästjatega.....	29
Kogemused ja hoiakud seoses abipolitseinikega	33
Kogemused ja hoiakud seoses merepäästjatega	37
Valmisolek osaleda vabatahtlikus tegevuses	41
Infoallikad.....	47
Usaldus institutsioonide vastu	50
SOOVITUSED TEADLIKKUSE SUURENDAMISEKS.....	53

KOKKUVÕTE

Sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll viis 2016. aasta juulis ja augustis läbi avaliku arvamuse uuringu, mis käsitleb sisejulgeoleku vabatahtlikku tegevust Eestis. Uuringu käigus küsitleti kokku 1603 Eesti elanikku vanuses 15 aastat ja enam. Käesoleva uuringu tulemused on laiendatavad Eesti vastavas vanuses elanikkonnale.

Uuringu tulemused näitavad, et:

- Hinnates turvalisust oma elukohas 5-pallisel skaalal, kujunes keskmiseks hindeks 4. Üksnes 4% Eesti elanikest peab oma elukohta ebaturvaliseks. Madalamaid hinnanguid oma kodukoha turvalisusele jagasid linnades elavad ja madalamalt haritud inimesed, rahvuse lõikes mitte-eestlased ning maakondlikus võrdluses Ida-Virumaa elanikud.
- Erinevatest süüteoliikidest ja olukordadest tuntakse end enim ohustatuna liiklusega seonduvast: avariid, juubes juhid jms. Enim ohustatuna erinevatest olukordadest tunnevad end Ida-Virumaa elanikud, eriti mis puudutab narkokuritegevust, aga ka merereostust, tänavaja taskuvarguseid, füüsilist vägivalda avalikus ruumis ja salakaubandust.
- 54% vastajatest usub, et elanikkonna turvalisuse hoolitsemine, korrakaitse ja päästetegevus peaks jääma ainult kutseliste organisatsioonide ülesandeks ning 44% leiab, et inimesed ise peaksid vastavates tegevustes aktiivselt osalema.
- Kõige levinuma turvameetmena on küsitluses osalenud inimesed paigaldanud enda koju suitsuanduri. Järgmise 12 kuu jooksul plaanitakse samuti enim tegeleda tuleohutusega – osta koju tulekustuti ja/või tulekustutustekk, paigaldada vinguandur. Kõige madalam on aga valmisolek osta endale tulirelv ning sõlmida leping mõne turvafirmaga.
- Eesti elanike meelest suurendavad nende kodukoha turvalisust eeskätt valvekaamerad avalikes kohtades ja politseipatrullid tänavatel. Kõige väiksemat kasu kodukoha turvalisuse tagamisel nähakse omaalgatuslikes kodanikupatrullides.
- 31% kogu vastajaskonnast on mõne ühenduse või seltsi liige ning 41% on viimase aasta jooksul teinud vabatahtlikku tööd. 46% küsitluses osalenutest eelistab rohkem omaette hoida ja iseseisvalt tegutseda. Vähim on vabatahtlikku tööd teinud vanemad inimesed, madalamalt haritud ja madalamatel ametipositsioonidel töötavad inimesed ning rahvuse lõikes mitte-eestlased, eriti Ida-Virumaa elanikud.
- 17% respondentidest kinnitas, et nende elukohas on loodud naabrivalve piirkond ning 10%, et nende kodukandis tegutseb vabatahtlik päästekomando (5% hinnangul on nende elukohas olemas nii kutseline kui vabatahtlik päästekomando).
- 7% kõikidest küsitletutest on ise liitunud naabrivalvega ja 16% kinnitab, et seda on teinud mõni nende lähedastest või tuttavatest. 1,5% tegutseb vabatahtliku päästjana ja 23% teab kedagi oma lähedaste või tuttavate seast, kes sellega tegeleb. 1,2% küsitletutest tegutseb abipolitseinikuna ja 19% teab kedagi, kes sellega tegeleb. Merepäästjana tegutseb 0,6% vastanutest ning 9% omab lähedasi või tuttavaid, kes selle tegevusega seotud on.
- Inimestest, kes ei ole vastavate tegevustega seotud, oleks 56% kindlasti või võib-olla huvitatud liitumast naabrivalvega, 23% vabatahtliku päästega, 13% abipolitseiniku tegevustega ning 9% vabatahtliku merepäästega. Huvi nimetatud tegevustes kaasa löömast on üldjuhul kõrgem meeste, mitte-eestlaste, nooremate ja kõrgema sissetulekuga inimeste ning Ida-Virumaa elanike seas. Erandina kerkib esile vaid naabrivalve, millest on rohkem huvitatud eestlased ja teiste maakondade elanikud.

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

- 27% küsitluses osalenutest on enda hinnangul naabrivalve tegevusest väga või küllaltki hästi informeeritud; naabrivalve kasutegurina nähakse eeskätt seda, et see tagab naabritega head suhted. 26% peab end hästi informeerituks vabatahtlike päästjate tegevusest, kusjuures peamiselt arvatakse päästjaid tegelevat tulekahjude ja tuletõrjega. 22% usub end olevat kursis abipolitseinike tegevusega; arvatakse, et abipolitseinike peamised ülesanded on politsei abistamine, aga ka patrullimine, korra jälgimine ja tagamine. Oma informeeritust merepäästjate tegevusest peab küllaltki või väga heaks 17% küsitletutest; merepäästjate peamise rollina nähakse veekogudel hädas olevate inimeste aitamist. Vähim on erinevatest siseturvalisusega seotud vabatahtlikest endi sõnul informeeritud linnades elavad inimesed ja rahvuselt mitte-eestlased. Sõltuvalt konkreetsest tegevusest kipub teadlikkus üldjuhul olema madal ka Ida-Viru ja Harju maakonnas, samas kui näiteks merepäästest teatakse vähim sisemaal.
- 6%-l elanikkonnast on ka endil või on nende lähedastel vabatahtlike päästjate abi vaja läinud. Koguni 95% nendest vastajatest jäi päästjate tegevusega rahule. 13%-l on isiklikult või lähedaste kaudu olnud kokkupuuteid abipolitseinikega ja 78% nendest jäi abipolitseinike tegevusega rahule. Merepäästjatega on kokkupuuteid olnud 6%-l, kellest 85% jäi merepäästjate tegevusega rahule.
- Erinevatest siseturvalisusega seotud kodanikualgatustest on Eesti elanikud eeskätt olnud abiks sellega, et on naabermajal või -korteril naabrite äraoleku ajal silma peal hoidnud. Valmisolek teisteski tegevustes kaasa lüüa on küllalt suur, näiteks ei ole enamik küll osalenud naabruses süttinud hoone kustutamisel, kuid on valmis seda edaspidi tegema. Kõige väiksem on valmidus minna appi uppumisohtu sattunud inimesele. Naisterahvad ja vanemaealised inimesed on vähem valmis erinevates tegevustes kaasa lööma. Teiste gruppide valmidus näib olevat seotud sellega, mil määral oma kodukohas vastava probleemiga kokku puututakse – näiteks linnade elanikud on vähem valmis osalema naabruses süttinud hoone või metsa- ja maastikupõlengute kustutamisel, kuid rohkem valmis kallaletungi ohvrile tänaval appi minna.
- Peamine asjaolu, mis paneks inimesi vabatahtlikult siseturvalisuse tagamisel osalema, on soov luua oma kodukohas turvalisust. Neid inimesi, keda mitte miski ei motiveeriks siseturvalisuses kaasa lööma, on enim vanemaealiste inimeste seas. Peamine tegur, mis aga praegu Eesti elanike osalust vabatahtlikes tegevustes piirab, on ajapuudus; olulisena toodi välja veel infopuudus ja nõuded professionaalsusele (füüsilised võimed, korralik varustus, eriväljaõpe). Lisaks ankeedis toodud vastusevariantidele nimetati veel näiteks kehva tervist ja vanuse poolt seatud piiranguid.
- Peamine allikas, kust elanikkond erinevate siseturvalisusega seotud vabatahtlike tegevuste kohta infot on saanud, on meedia: raadio- ja telesaated, ajalehed-ajakirjad. Küllalt olulised infokanalid on ka internet ja sõbrad-tuttavad. Nende inimeste hulka, kes vabatahtlike tegevuste kohta infot saanud ei ole, kuulub enam linnainimesi, nooremaid vastajaid ja ülekaalukalt enam mitte-eestlasi ning Ida-Virumaa elanikke.
- Erinevatest ankeedis loetletud institutsioonidest usaldavad Eesti inimesed kõige enam Päästeametit ja kiirabi; ka politsei usaldusväärsus on kõrge. Märksa madalam on aga poliitiliste institutsioonide usaldus. Usaldus erinevate vabatahtlikult siseturvalisusega tegelevate organisatsioonide vastu on samuti kõrge, nii vabatahtlike päästjaid, merepäästet, abipolitseinikke, naabrivalvet kui Kaitseliitu usaldab kõiki üle 70% inimestest. Usaldus erinevate institutsioonide ja organisatsioonide vastu on mõnevõrra madalam meeste ja linnainimeste, eriti aga mitte-eestlaste ja Ida-Virumaa elanike seas. Viimased kaks gruppi ei oska küllalt sageli vabatahtlike organisatsioonide usaldusväärst hinnata.

UURINGU TAUST

Sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll viis juulis ja augustis 2016. aastal läbi avaliku arvamuse uuringu, mille eesmärgiks oli välja selgitada Eesti elanike hoiakud igaühe rolli ja panuse kohta turvalisuse tagamisel, teadlikkuse ja usalduse hetketase vabatahtliku maa- ja merepääste ning korrakaitse (PPA korraldava abipolitseinike tegevus ning Naabrivalve loodavate juhendatavate naabrivalvesektorite) vastu. Uuringu käigus kaardistati erinevatesse sotsiaaldemograafilistesse rühmadesse kuuluvate elanike hoiakud ja arvamused, aga ka probleemid, mis on seotud siseturvalisuse vabatahtliku tegevusega.

Uuringu aruanne käsitleb järgnevaid teemasid:

- Ühiskondlik aktiivsus;
- Turvalisus vastaja elukohas;
- Kogemused ja hoiakud seoses naabrivalve, vabatahtlike päästjate, abipolitseinike ja merepäästjatega;
- Valmisolek osaleda vabatahtlikus tegevuses;
- Infoallikad;
- Usaldus institutsioonide vastu.

Esmalt tutvustab aruanne uuringu metoodikat ja annab seejärel ülevaate uuringu peamistest tulemustest. Aruanne toob teemade kaupa välja vastuste üldjaotused ankeedis esitatud küsimustele, annab ülevaate olulisematest sotsiaaldemograafiliste gruppide vahelistest erisustest arvamustes ja hoiakutes ning toob välja nende erinevuste peamised põhjused. Viimaks toob aruanne sihtrühmade kaupa välja soovitusel ja ettepanekud, kuidas suurendada elanike teadlikkust vabatahtlikust tegevusest ning igaühe panusest turvalisuse tagamisel.

Uuringu metoodika

Ajavahemikul 18.07–11.08.2016 viis sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll läbi üleriigilise avaliku arvamuse küsitluse 15-aastaste ja vanemate Eesti elanike seas. Telefoni- ja veebiküsitlust kombineerides küsitleti kokku 1603 inimest (telefonis 1002 ja veebis 601). Intervjuud toimusid nii eesti kui vene keeles. Käesoleva uuringu sihtrühma moodustasid kõik Eesti Vabariigi alalised elanikud alates 15. eluaastast. Valimi koostamisel arvestati, et uuringu tulemused oleksid esinduslikud maakondade lõikes, mistõttu küsitleti igast maakonnast vähemalt 80 inimest (tabel 1).

Tabel 1. Valimi jaotus maakondade lõikes (N¹=1603)

MAAKOND	VASTAJATE ARV
Harjumaa	430
Hiiumaa	80
Ida-Virumaa	100
Jõgevamaa	80
Järvamaa	80
Läänemaa	81
Lääne-Virumaa	80
Põlvamaa	80
Pärnumaa	90
Raplamaa	80
Saaremaa	80
Tartumaa	100
Valgamaa	80
Viljandimaa	82
Võrumaa	80

Veebiküsitluse läbiviimiseks kasutati veebipaneeli, kuhu kuulub üle 25 000 eelvärvatud liikme. Veebipaneeli liikmed värvatakse esinduslike telefoniküsitluste ja silmast-silma küsitluste raames juhuvaliku alusel, mis tagab paneeli võimalikult kõrge kvaliteedi. Kõikidel elanikel, kes on vanemad kui 15 aastat ega ole seotud mõne turu-uuringuid pakkuva ettevõttega, on võimalus saada paneeli liikmeks. Tegemist on esinduslikuma vastajate valikuga, vastajate taustainfo õigsus on paremini kontrollitud, vastamismäär on kõrgem jne. Veebipaneeli liikmed kinnitavad keskkonda registreerudes, et on valmis vastu võtma küsitluskutseid oma isiklikule e-posti aadressile ja annavad loa kasutada enda poolt antud vastuseid ja profiililehele sisestatud isiklike andmeid statistilise analüüsi tegemiseks.

Telefoniküsitluste läbiviimiseks genereerib arvuti tüvenumbrite registrist lähtuvalt telefoninumbrite andmebaasi ja sellest tehakse juhuvalik. Lisaks kasutati maakondlikke andmebaase. Et tavatelefone kasutavate leibkondade arv on jätkuvalt vähenemas, siis viisime enamiku intervjuudest läbi mobiiltelefoni teel - 75%, ülejäänud moodustasid lauatelefonid. Juhuvaliku printsiibi puhul võeti arvesse elanikkonna tegelikku regionaalset jaotust. Kui leibkonnas oli mitu etteantud tingimustele

¹ Siin ja edaspidi tähistab N vastajate arvu.

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

vastavat inimest, siis kasutasime nende seast valiku tegemiseks nn. viimase sünnipäeva meetodit. Mobiiltelefonis küsitleti inimest, kes telefonile vastas.

Saadud küsitlustulemi ja statistilise mudeli võrdlemisel ilmnenud erisuste vähendamiseks kaaluti saadud tulemit tabelis 2 toodud sotsiaaldemograafiliste tunnuste lõikes, et saadud valimi ning reaalse elanikkonna struktuur oleksid võimalikult identsed. Taoline lähenemisviis tagab uuringutulemuste esinduslikkuse. Sotsiaaldemograafiliste tunnuste mudeli koostamisel on kasutatud rahvastikustatistika andmeid seisuga 01.01.2015.

Kuivõrd uuringu lähteülesandele vastavalt oli vajalik tulemuste analüüs maakondlikul tasandil, suurendati vastajate arvu valimis: igast maakonnast küsitleti vähemalt 80 inimest. Käesolev aruanne lähtub seetõttu maakondlike tulemuste analüüsis kaalumata andmebaasist, kuid üldanalüüsis kaalutud andmebaasist, mille proportsioonid vastavad Eesti elanikkonna mudelile.

Tabel 2. Valimi iseloomustus sotsiaaldemograafiliste tunnuste alusel (N=1603)

	Mudel (%)	Saadud küsitlustulem (%)	Kaalutud küsitlustulem (%)
SUGU			
Mees	45,9	42,9	45,9
Naine	54,1	57,1	54,1
VANUS			
15–19	5,4	4,0	5,4
20–29	16,0	16,0	16,0
30–39	16,6	17,0	16,6
40–49	16,0	16,5	16,0
50–59	16,3	16,5	16,3
60–74	18,9	18,9	18,9
75 ja vanem	10,9	11,1	10,9
RAHVUS			
Eestlane	68,3	77,7	68,3
Mitte-eestlane	31,7	22,3	31,7
ELUKOHT*			
Linnaline asula	68,8	66,3	68,8
Maa-asula	31,2	33,7	31,2
REGIOON**			
Põhja-Eesti	43,4	26,8	43,4
Lääne-Eesti	11,3	20,6	11,3
Kesk-Eesti	9,4	15,0	9,4
Kirde-Eesti	11,5	6,2	11,5
Lõuna-Eesti	24,4	31,3	24,4

*Elukohatüübi puhul on lähtunud Statistikaameti määratlusest. Linnaliste asulate hulka on arvestatud linnad, vallasisesed linnad ja alevid, maa-asulate hulka alevikud ja külad.

**Põhja-Eesti alla kuulub Harjumaa (sh Tallinn). Lääne-Eesti alla kuuluvad Hiiumaa, Läänemaa, Pärnumaa ja Saaremaa. Kesk-Eesti alla kuuluvad Järvamaa, Lääne-Virumaa ja Raplamaa. Kirde-Eesti alla kuulub Ida-Virumaa. Lõuna-Eesti alla kuuluvad Jõgevamaa, Põlvamaa, Tartumaa, Valgamaa, Viljandimaa ja Võrumaa.

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

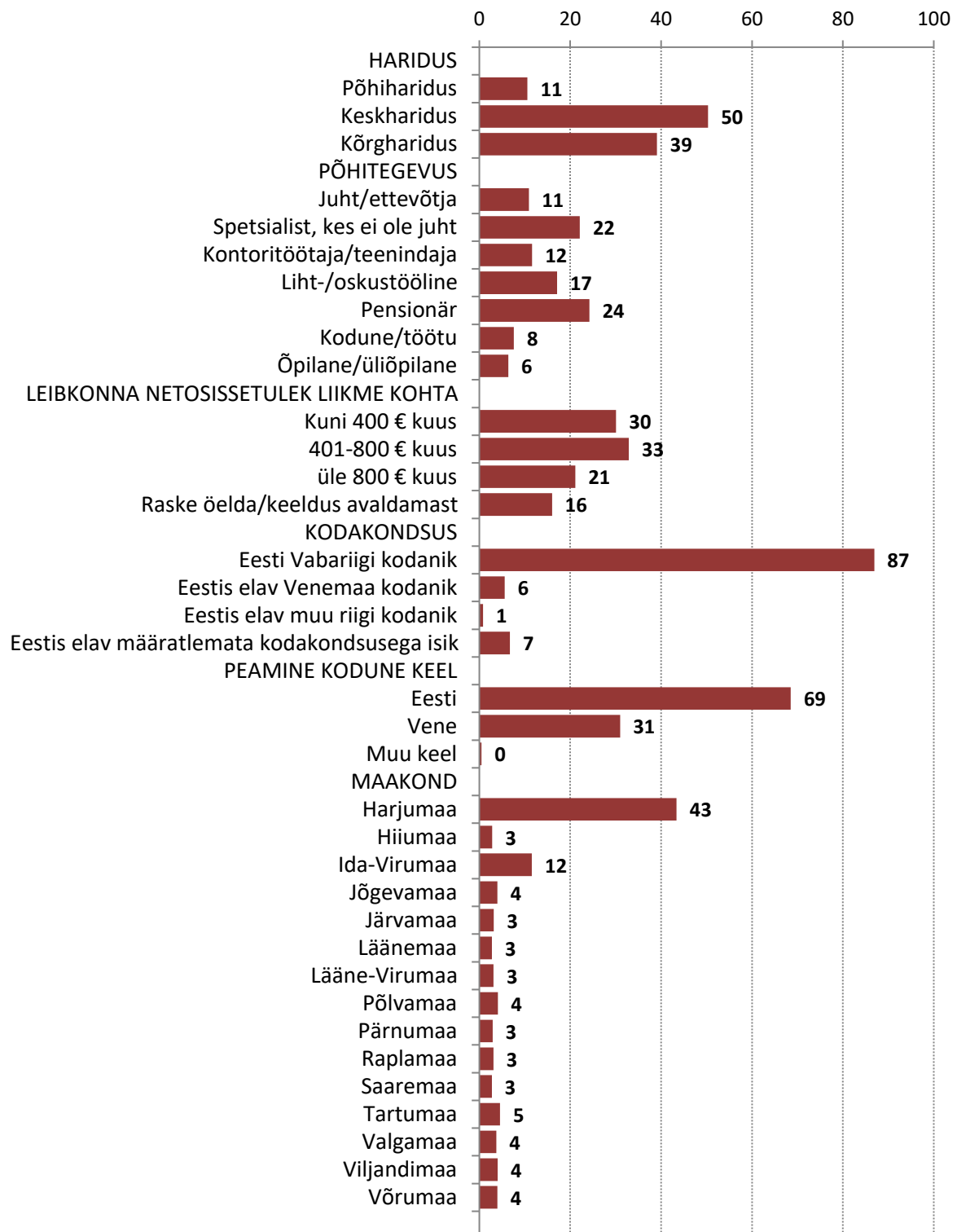
Käesoleva uuringu tulemused on laiendatavad vähemalt 15-aastasele Eesti elanikele; sealjuures jääb maksimaalse valimivea suurus 95-protsendilisel usaldusnivool 2,45% piiridesse (väiksemate alagruppide, näiteks maakondade, vaatlemisel võib viga olla suurem). Tabel 3 annab täpsema ülevaate, millises sõltuvuses on valimi suurus (st vastanute arv), valimist arvatud osakaal (st vastuste %) ja võimalik statistiline viga (ehk võimalik eksimine protsentides).

Tabel 3. Valimivea piirid

Vastuste osakaal/ Valimi suurus	50%	48% või 52%	40% või 60%	35% või 65%	30% või 70%	25% või 75%	20% või 80%	15% või 85%	10% või 90%	5% või 95%	3% või 97%	2% või 98%
10	30,99	30,97	30,36	29,56	28,40	26,84	24,79	22,13	18,59	13,51	10,57	8,68
20	21,91	21,90	21,47	20,90	20,08	18,98	17,53	15,65	13,15	9,55	7,48	6,14
30	17,89	17,88	17,53	17,07	16,40	15,49	14,31	12,78	10,74	7,80	6,10	5,01
40	15,49	15,49	15,18	14,78	14,20	13,42	12,40	11,07	9,30	6,75	5,29	4,34
50	13,86	13,85	13,58	13,22	12,70	12,00	11,09	9,90	8,32	6,04	4,73	3,88
60	12,65	12,65	12,40	12,07	11,60	10,96	10,12	9,03	7,59	5,51	4,32	3,54
70	11,71	11,71	11,48	11,17	10,74	10,14	9,37	8,36	7,03	5,11	4,00	3,28
80	10,96	10,95	10,73	10,45	10,04	9,49	8,77	7,82	6,57	4,78	3,74	3,07
90	10,33	10,32	10,12	9,85	9,47	8,95	8,26	7,38	6,20	4,50	3,52	2,89
100	9,80	9,79	9,60	9,35	8,98	8,49	7,84	7,00	5,88	4,27	3,34	2,74
110	9,34	9,34	9,15	8,91	8,56	8,09	7,47	6,67	5,61	4,07	3,19	2,62
120	8,95	8,94	8,76	8,53	8,20	7,75	7,16	6,39	5,37	3,90	3,05	2,50
130	8,59	8,59	8,42	8,20	7,88	7,44	6,88	6,14	5,16	3,75	2,93	2,41
150	8,00	8,00	7,84	7,63	7,33	6,93	6,40	5,71	4,80	3,49	2,73	2,24
200	6,93	6,93	6,79	6,61	6,35	6,00	5,54	4,95	4,16	3,02	2,36	1,94
250	6,20	6,19	6,07	5,91	5,68	5,37	4,96	4,43	3,72	2,70	2,11	1,74
300	5,66	5,65	5,54	5,40	5,18	4,90	4,53	4,04	3,39	2,47	1,93	1,58
350	5,24	5,23	5,13	5,00	4,80	4,54	4,19	3,74	3,14	2,28	1,79	1,47
400	4,90	4,90	4,80	4,67	4,49	4,24	3,92	3,50	2,94	2,14	1,67	1,37
500	4,38	4,38	4,29	4,18	4,02	3,79	3,51	3,13	2,63	1,91	1,49	1,23
600	4,00	4,00	3,92	3,82	3,67	3,46	3,2	2,86	2,40	1,74	1,36	1,12
800	3,46	3,46	3,39	3,30	3,17	3,00	2,77	2,47	2,08	1,51	1,18	0,97
1000	3,10	3,10	3,03	2,95	2,84	2,68	2,48	2,21	1,86	1,35	1,06	0,87
1200	2,83	2,83	2,77	2,70	2,59	2,45	2,26	2,02	1,70	1,23	0,96	0,79
1300	2,71	2,71	2,66	2,59	2,49	2,35	2,17	1,94	1,63	1,18	0,93	0,76
1400	2,61	2,61	2,56	2,49	2,40	2,26	2,09	1,87	1,57	1,14	0,89	0,73
1500	2,53	2,52	2,47	2,41	2,32	2,19	2,02	1,80	1,52	1,10	0,86	0,71
1600	2,45	2,45	2,40	2,34	2,24	2,12	1,96	1,75	1,47	1,07	0,84	0,69

Joonisel 1 on esitatud vastajate jaotused ülejäänud sotsiaaldemograafiliste näitajate lõikes.

Joonis 1. Vastajate ülejäänud taustaandmed (%; N = 1603; kaalutud andmed)

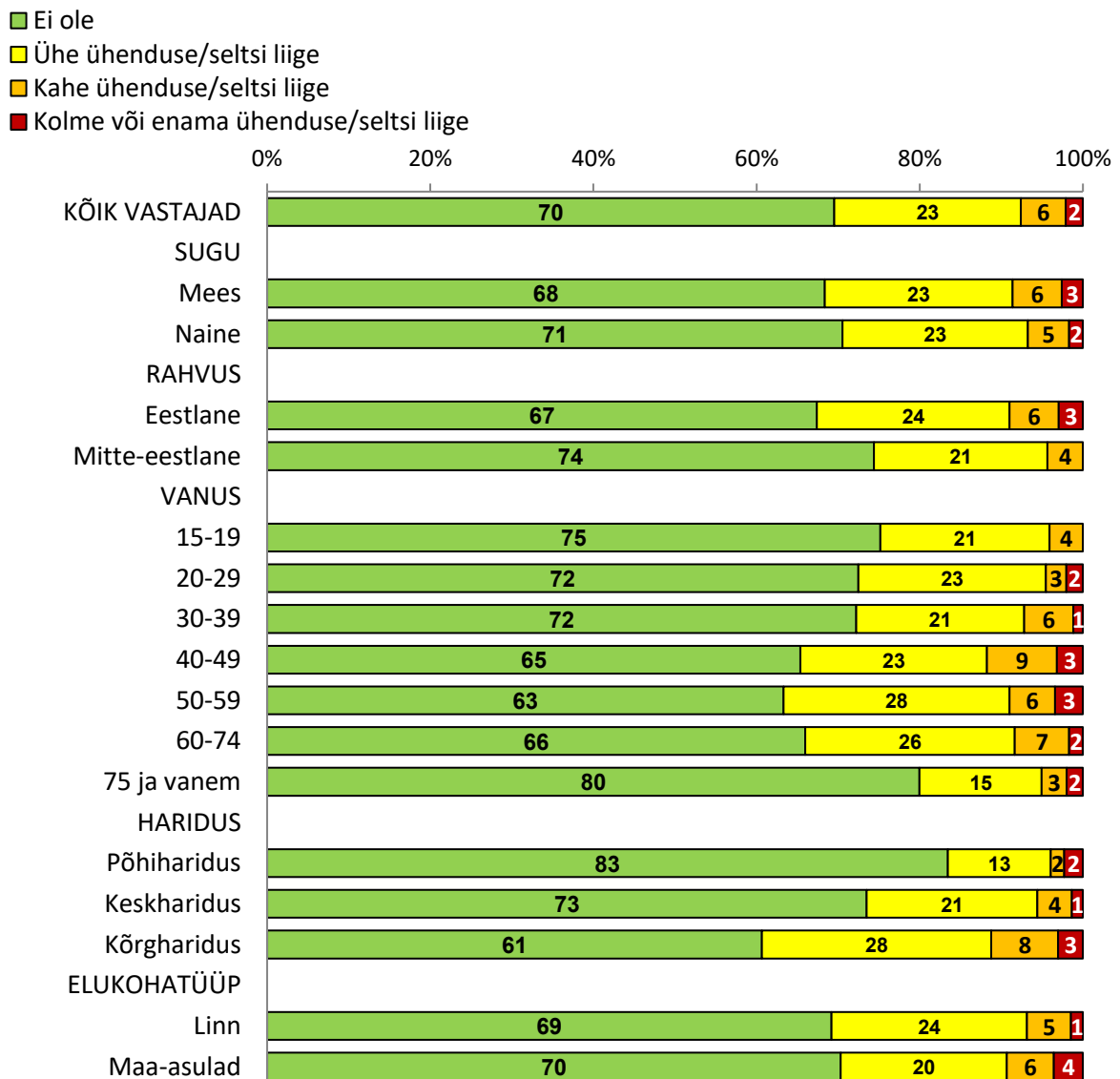
*Siin ja edaspidi võib protsentide summa olla 100-st ühe protsendipunkti võrra suurem või väiksem, sest protsendid on ümardatud täisarvuni. Samal põhjusel ei pruugi tekstis esitatud protsendid ühtida joonisel olevatega.

UURINGU PÕHITULEMUSED

Ühiskondlik aktiivsus

Alustuseks päriti vastajatelt, kas nad on mõne ühenduse või seltsi liikmed. Vastustest selgub, et ühtekokku 31% vastajaskonnast on mõne ühenduse või seltsi liige, näiteks korteriühistu juhatuse liige, kultuuri- või spordiseltsi, noorteklubi, vabatahtliku päästeseltsi, ametiühingu või mõne erakonna liige (joonis 2). Seejuures on 23% küsitletutest ühe, 6% kahe ja 2% kolme või enama ühenduse või seltsi liige.

Joonis 2. Kas Te olete mõne ühenduse või seltsi liige (nt korteriühistu juhatuse liige, kultuuri- või spordiseltsi, noorteklubi, vabatahtliku päästeseltsi, ametiühingu või mõne erakonna liige)? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

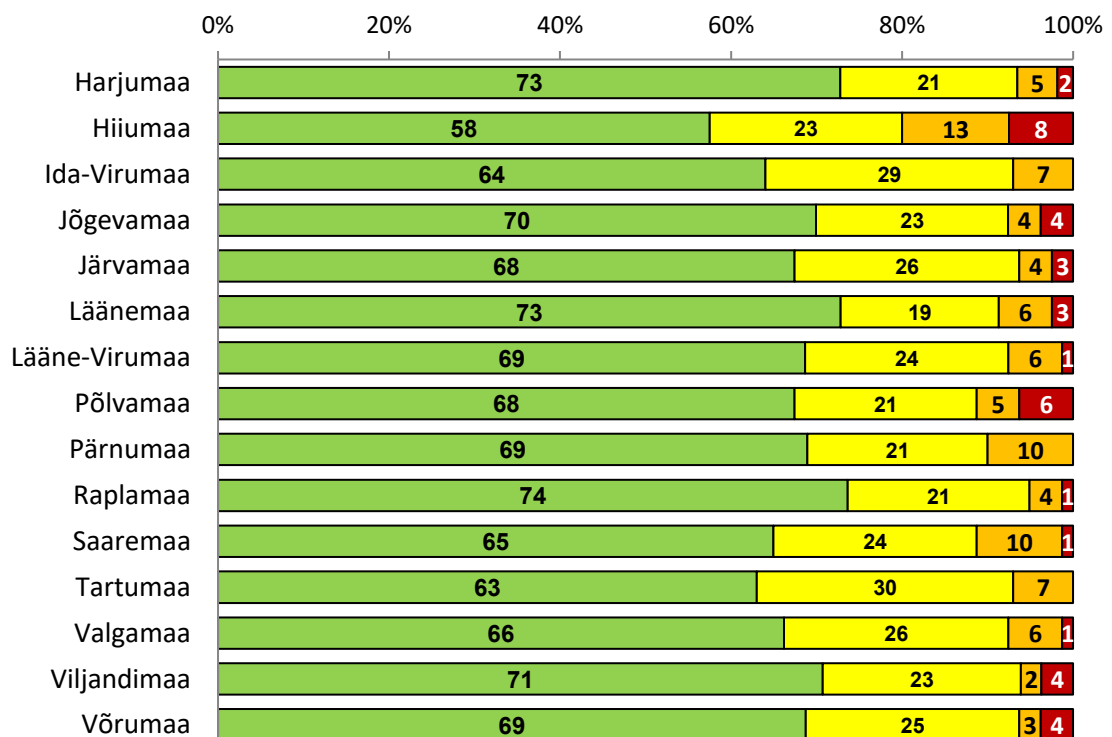
Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

Vaadeldes tulemusi sotsiaaldemograafiliste tunnuste lõikes, näeme, et kõige vähem on inimesi, kes on mõne ühenduse või seltsi liikmed, nooremate inimeste ja vanemaealiste seas (73% 15-39-aastastest ja 80% 75-aastastest ja vanematest ei ole liitunud) ning rahvuse lõikes mitte-eestlaste hulgas (74%). Samuti on ühendustesse ja seltsidesse kuulumine selgelt seotud inimese haridusliku taustaga – mida madalam haridus, seda väiksema tõenäosusega ollakse sel moel ühiskondlikult aktiivne. Sarnane seos ilmneb sissetuleku lõikes, kus madalama sissetulekuga inimesed nendivad mõnevõrra harvem, et nad kuuluvad mõnda ühendusse või seltsi.

Tulemuse analüüs maakondlikus lõikes näitab, et vähim on erinevate ühenduste ja seltsidega liitunud inimesi Raplamaal (74% ei ole liitunud; [joonis 3](#)), Harjumaal (73%) ja Läänemaal (73%). Harjumaal, kus vastajate arv on piisavalt suur ka väiksemate gruppide vaatlemiseks, näeme, et eeskätt naisterahvad ja mitte-eestlased on olnud vähem aktiivsed erinevate ühendustega liituma (mõlemast grupist 78% ei ole liitunud). Kõige agaramalt on ühenduste ja seltsidega liitunud aga Hiiumaa elanikud, kus 43% elanikest on vähemalt ühe vastava organisatsiooni liige.

Joonis 3. Kas Te olete mõne ühenduse või seltsi liige (nt korteriühistu juhatuse liige, kultuuri- või spordiseltsi, noorteklubi, vabatahtliku päästeseltsi, ametiühingu või mõne erakonna liige)? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalumata andmed)

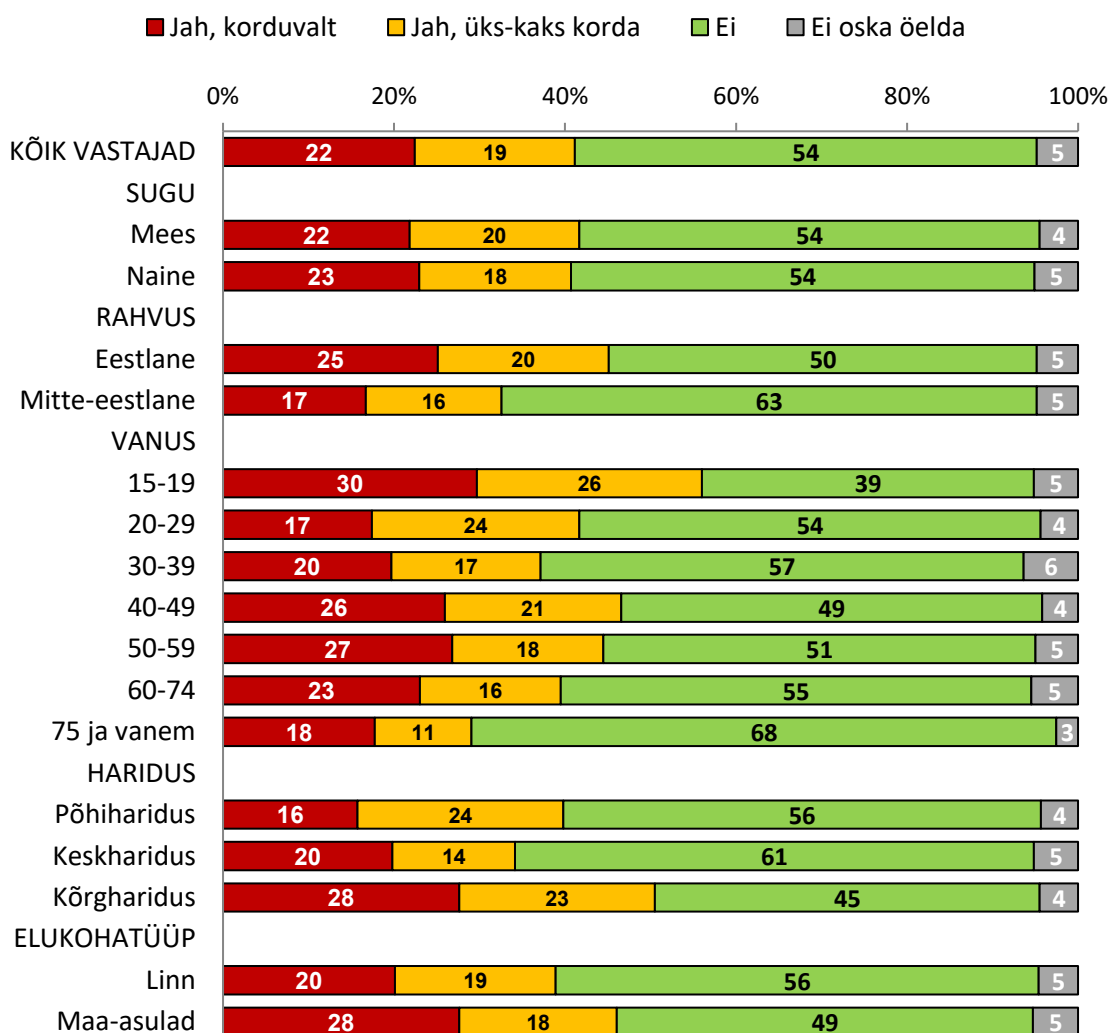
- Ei ole
- Ühe ühenduse/seltsi liige
- Kahe ühenduse/seltsi liige
- Kolme või enama ühenduse/seltsi liige

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

41% kogu vastajaskonnast kinnitab, et on viimase aasta jooksul teinud vabatahtlikku tööd, seejuures 22% on vabatahtlikku tööd teinud korduvalt ja 19% üks-kaks korda (joonis 4). Nende inimeste hulgas, kes ei ole viimasel aastal vabatahtlikku tööd teinud, on enim vanemaealisi inimesi (68% 75-aastastest ja vanematest), keskmise või madalama haridusega respondente (vastavalt 61% ja 56%), rahvuse lõikes mitte-eestlaseid (63%) ning pisut enam ka linnainimesi (56%). Põhitegevuse lõikes kinnitavad keskmise ja madalama astme positsioonidel töötajad (kontoritöötajad, teenindajad, töölised) ning pensionärid kõige sagedamini, et ei ole viimasel aastal vabatahtlikku tööd teinud.

Joonis 4. Mõeldes viimasele aastale, siis kas Te olete teinud vabatahtlikku tööd? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

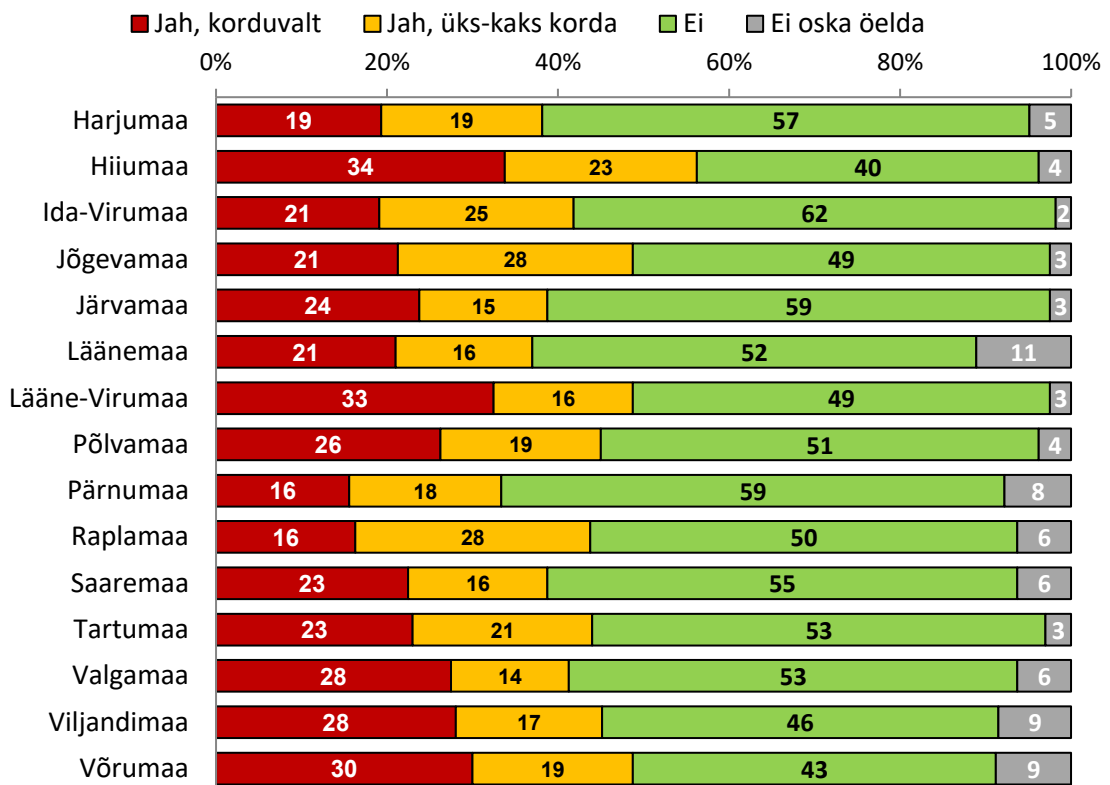

Maakondade-vahelised erisused ilmnevad peamiselt selles, et Ida-Virumaa elanike seas on enim vastanuid, kes ei ole viimase aasta jooksul vabatahtlikku tööd teinud (62%; joonis 5). Ka Pärnu-, Järva- ja Harjumaa paistavad silma selle poolest, et nende piirkondade elanike seas on vabatahtliku tööd teinud inimesi vähem (vastavalt 59%, 59% ja 57% ei ole viimase aasta jooksul teinud). Harju maakonnas

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

elavatest mitte-eestlastest ei ole viimasel aastal vabatahtliku tööga tegelenud koguni 62%. Kõige rohkem on aga vabatahtliku tööga olnud seotud Hiiumaa elanikud, kellest 34% on seda teinud korduvalt ja 23% üks-kaks korda viimase aasta jooksul.

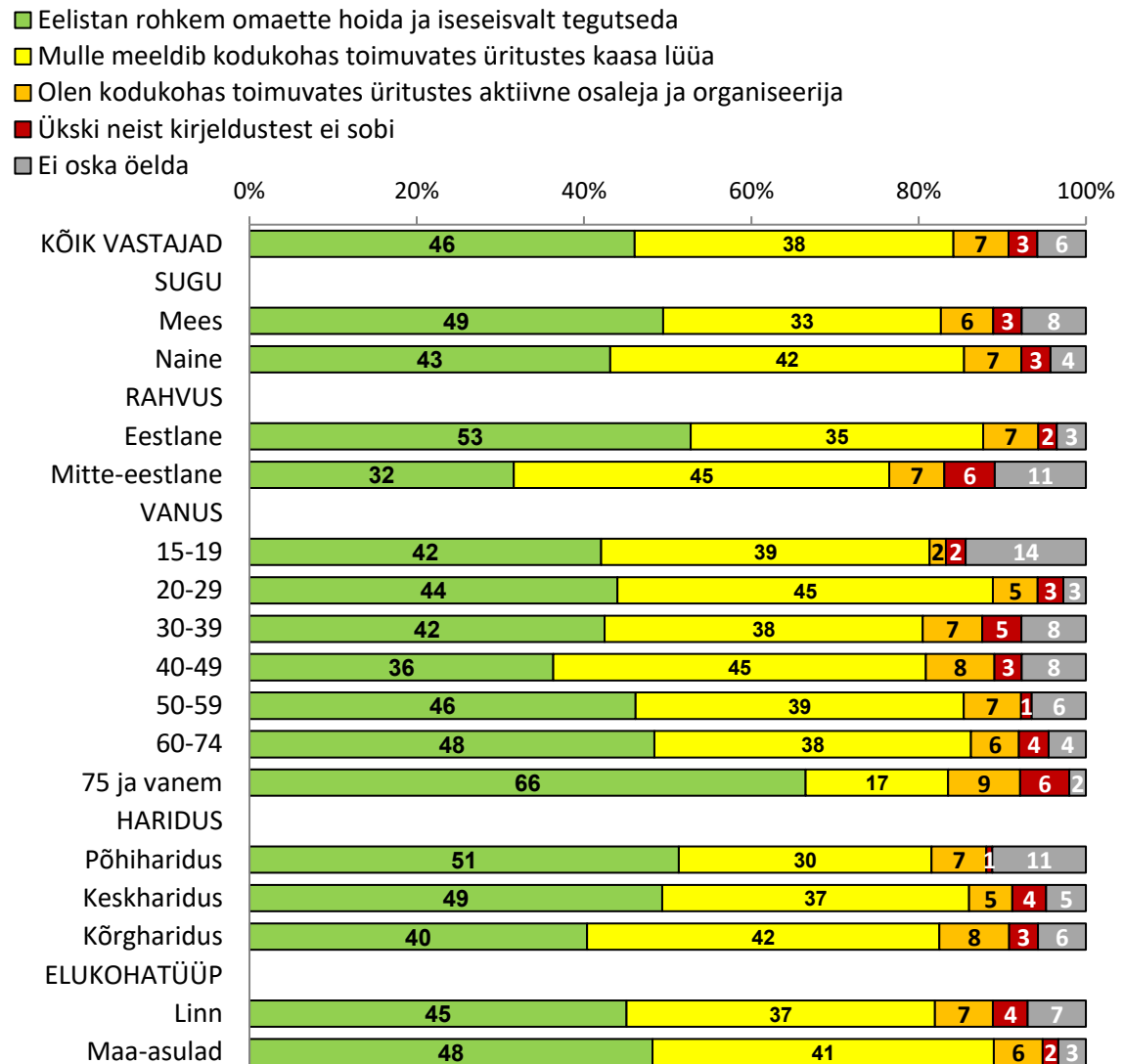
Joonis 5. Mõeldes viimasele aastale, siis kas Te olete teinud vabatahtlikku tööd? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalumata andmed)

Kirjeldades oma suhet kodukohas toimuva seltsieluga, nentis 46% küsitluses osalenud inimestest, et eelistab rohkem omaette hoida ja iseseisvalt tegutseda (joonis 6). 38% kinnitas samas, neile meeldib kodukoha üritustes kaasa lüüa ning 7% tegutsevad oma kodukohas aktiivselt üritustel osaleja ja organiseerijana. Lisaks ankeedis nimetatud vastusevariantidele toodi veel välja, et pole piisavalt aega, et üritustel osaleda (13 korral), osaletakse siis, kui toimub midagi huvipakkuvat või kui on võimalik (8 korral), kodukohas ei toimu midagi aktiivset (5 korral) jne.

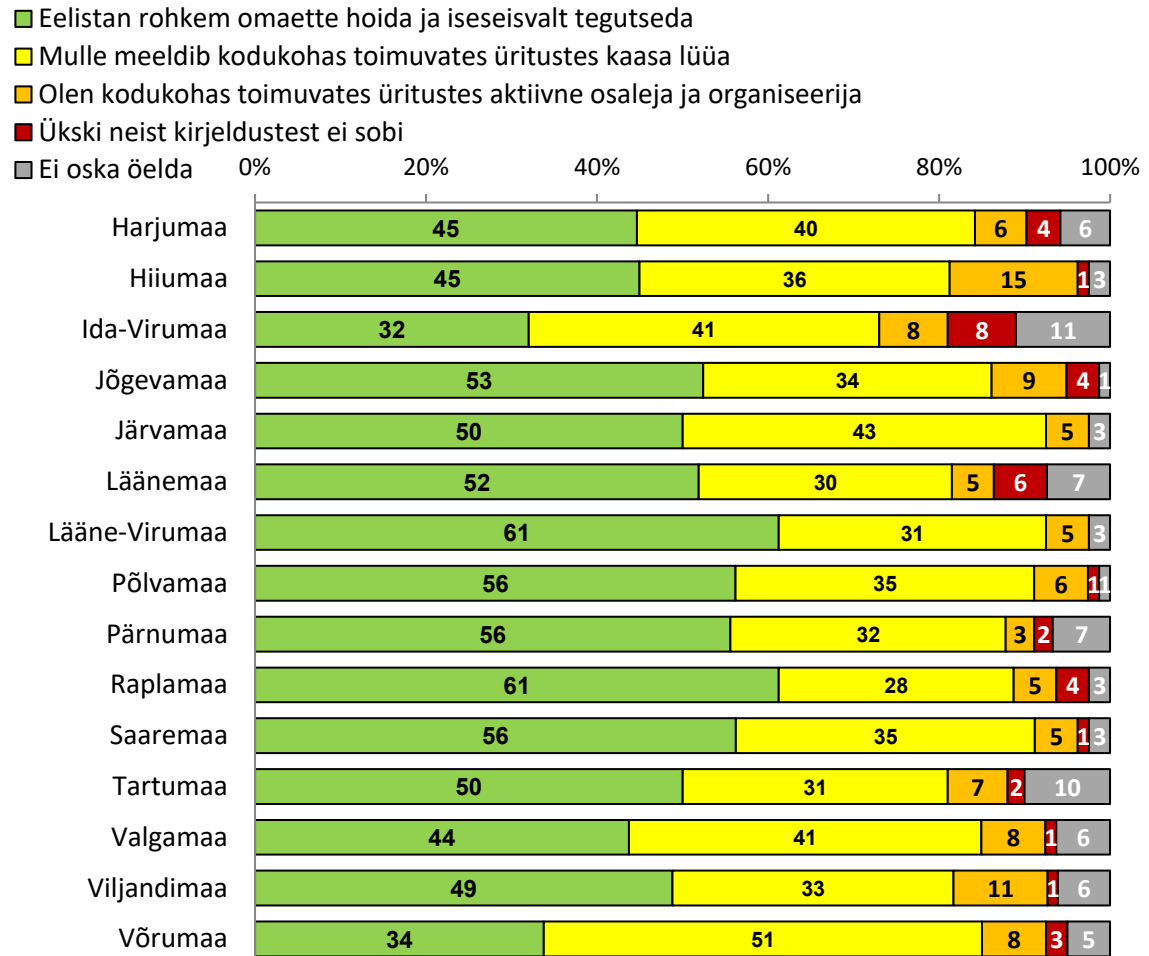
Mehed ütlevad naistega võrreldes pisut sagedamini, et eelistavad pigem omaette tegutseda (vastavalt 49% ja 43%). Samuti kirjeldavad end omaette hoidvana pigem vanemaealised (66% 75-aastastest ja vanematest), keskmise ja madalama sissetulekuga inimesed (vastavalt 49% ja 51%) ning rahvuse lõikes eestlased (53%).

Joonis 6. Milline kolmest alljärgnevast kirjeldusest iseloomustab Teid kõige paremini? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

Maakondlikus lõikes ilmneb, et Lääne-Virumaa ja Raplamaa elanikud eelistavad oma sõnutsi rohkem omaette hoida ja iseseisvalt tegutseda (mõlemad 61%, [joonis 7](#)), samas kui Võrumaal on enim neid inimesi, kes hea meelelega kodukoha üritustes kaasa löövad (51%). Ka Järvamaal (43%), Ida-Virumaal (41%) ja Valgamaal (41%) on küllalt palju inimesi, kes endi hinnangul meelsasti kohalikel üritustel osalevad. Harjumaa elanikest osaleb samuti 40% heal meelel kodukoha üritustel, kusjuures kaasalöömise huvi on mõnevõrra kõrgem naiste (44%; meestest 35%) ja mitte-eestlaste (47%; eestlastest 33%) hulgas. Aktiivse üritustel osaleja ja organiseerijana aga tegutsevad oma kodukohas kõige enam Hiiumaa elanikud (15%).

Joonis 7. Milline kolmest alljärgnevast kirjeldusest iseloomustab Teid kõige paremini? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalumata andmed)

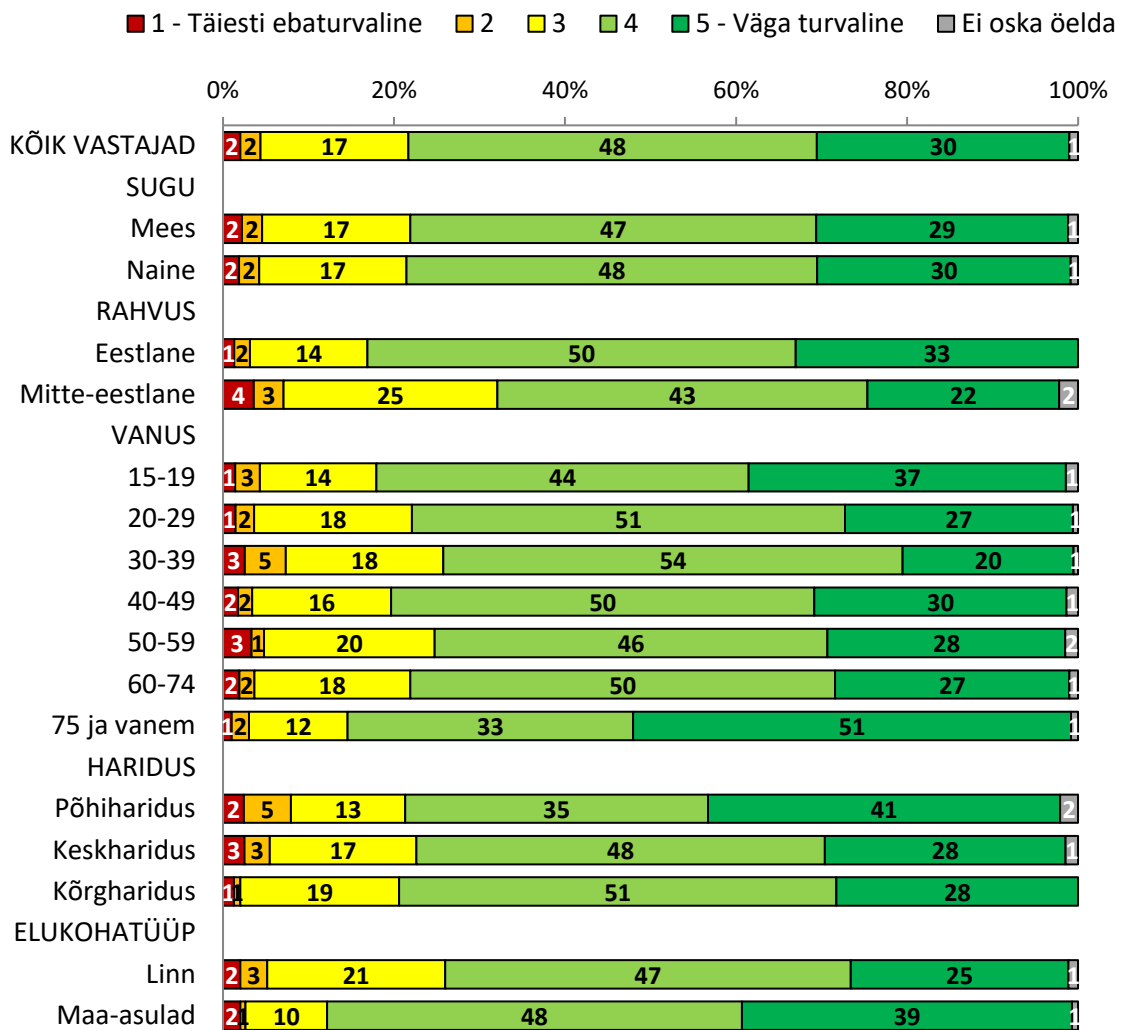

Turvalisus vastaja elukohas

Hinnates turvalisust oma elukohas 5-pallisel skaalal, kus „5“ on väga turvaline ja „1“ täiesti ebaturvaline, kujunes keskmiseks hindeks 4. Üksnes 4% vastajaist peab oma elukohta ebaturvaliseks (hinne „1“ või „2“; [joonis 8](#)), 17% neutraalseks (hinne „3“) ja koguni 77% turvaliseks (hinne „4“ või „5“).

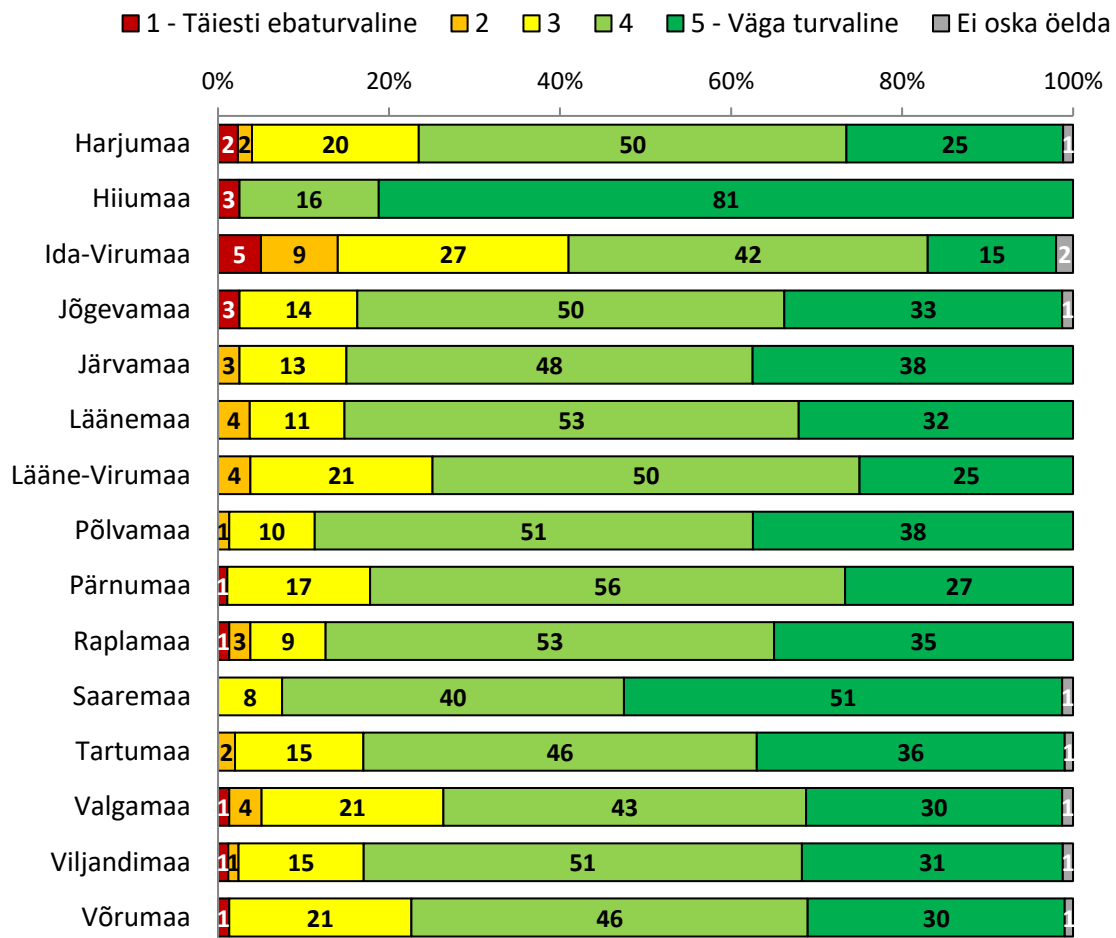
Teiste elanikkonnagruppidega võrreldes kalduvad oma elukohta ebaturvalisemaks pidama linnades elavad inimesed (5% andis hinne „1“ või „2“ ning 21% hinne „3“) ja ka madalama sissetulekuga respondendid. Rahvuse lõikes eristuvad mitte-eestlased, kes peavad oma elukohta üldiselt ebaturvalisemaks (7% andis hinne „1“ või „2“ ning 25% hinne „3“). Oma elukohta peavad kõige turvalisemaks 75-aastased ja vanemad inimesed (85% andis hinne „4“ või „5“), kelle seas on enim neid, kes elavad maapiirkondades. Seos vanuse ja maapiirkonnas elamisega seletab ka küllalt suurt põhiharidusega vastajate osakaalu selles grupis, kes andsid oma kodupaiga turvalisusele hindeks „5“.

Joonis 8. Kuidas Te hindate oma elukohta turvalisust viie-pallisel skaalal, kus „5“ on väga turvaline ja „1“ täiesti ebaturvaline? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

Erinevatest maakondadest peavad oma kodukanti kõige ebaturvalisemaks Ida-Virumaa elanikud (14% andis 5-pallisel skaalal hinde „1“ või „2“; [joonis 9](#)), kõige turvalisemaks aga Hiiumaa elanikud (koguni 81% andis hinde „5“). Harjumaal elavatest inimestest peab oma elukohta turvaliseks 75%, kusjuures positiivsemaid hinnanguid jagavad maakonna eesti rahvusest elanikud (80% andis hinde „4“ või „5“; mitte-eestlastest 71%).

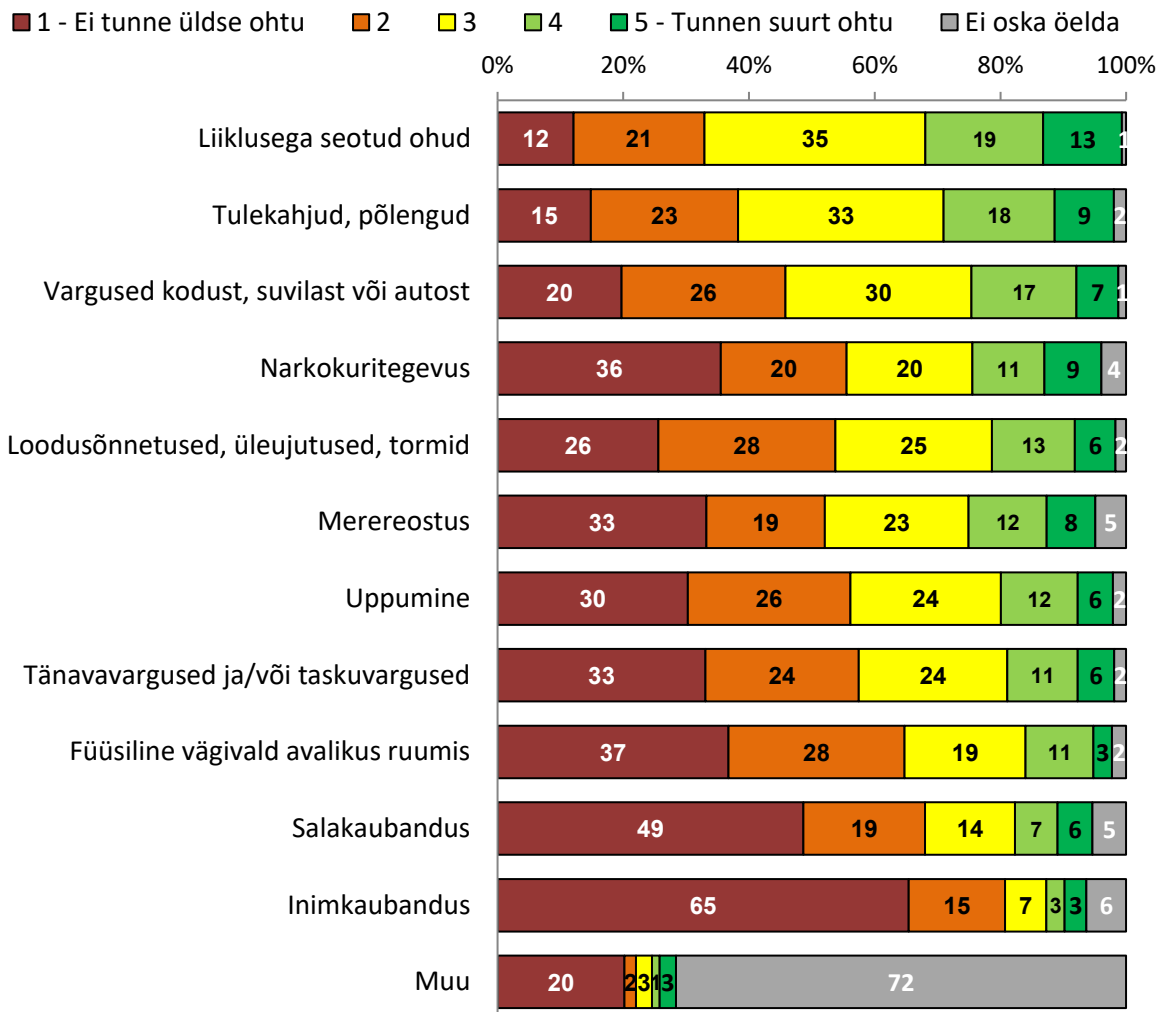
Joonis 9. Kuidas Te hindate oma elukoha turvalisust viie-pallisel skaalal, kus „5“ on väga turvaline ja „1“ täiesti ebaturvaline? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalumata andmed)

Erinevatest süüteo liikidest ja olukordadest tunnevad Eesti elanikud end enim ohustatuna liiklusega seonduvast: avariid, joobes juhid jne (31% andis 5-pallisel skaalal hinde „4“ või „5“; [joonis 10](#)). 27% tunneb end ohustatuna tulekahjudest või põlengutest, 23% vargustest kodust, suvilast või autost, 21% narkokuritegevusest ning ühtviisi 20% loodusõnnetustest ja merereostusest. Nimekirjas toodud teguritest vähim (6%) tunnevad Eesti inimesed ohtu inimkaubanduse ees.

Naised tunnevad meestega võrreldes end mõnevõrra enam ohustatuna tulekahjudest (vastavalt 31% ja 22%) ning uppumisest (21% ja 14%). Linnainimestes tekitab maal elavate vastajatega võrreldes enam hirmu narkokuritegevus (vastavalt 26% ja 8%), aga ka tänava- ja taskuvargused (21% ja 9%), füüsiline vägivald avalikus ruumis (17% ja 8%) ning merereostus (23% ja 14%). Eestlastega võrreldes tunnevad mitte-eestlased end märksa enam ohustatuna narkokuritegevusest (vastavalt 34% ja 14%) ning merereostusest (31% ja 15%). Vähim teevad erinevad ohuallikad muret noorimale ja vanimale vanusegrupile ning madalamalt haritud vastajatele.

Joonis 10. Palun hinnake skaalal 1–5, kus 1 tähendab „ei tunne üldse ohtu“ ja 5 tähendab „tunnen suurt ohtu“, kui ohustatuna Te end või oma pereliikmeid järgmiste süüteo liikide või olukordade puhul tunnete. (%) (N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

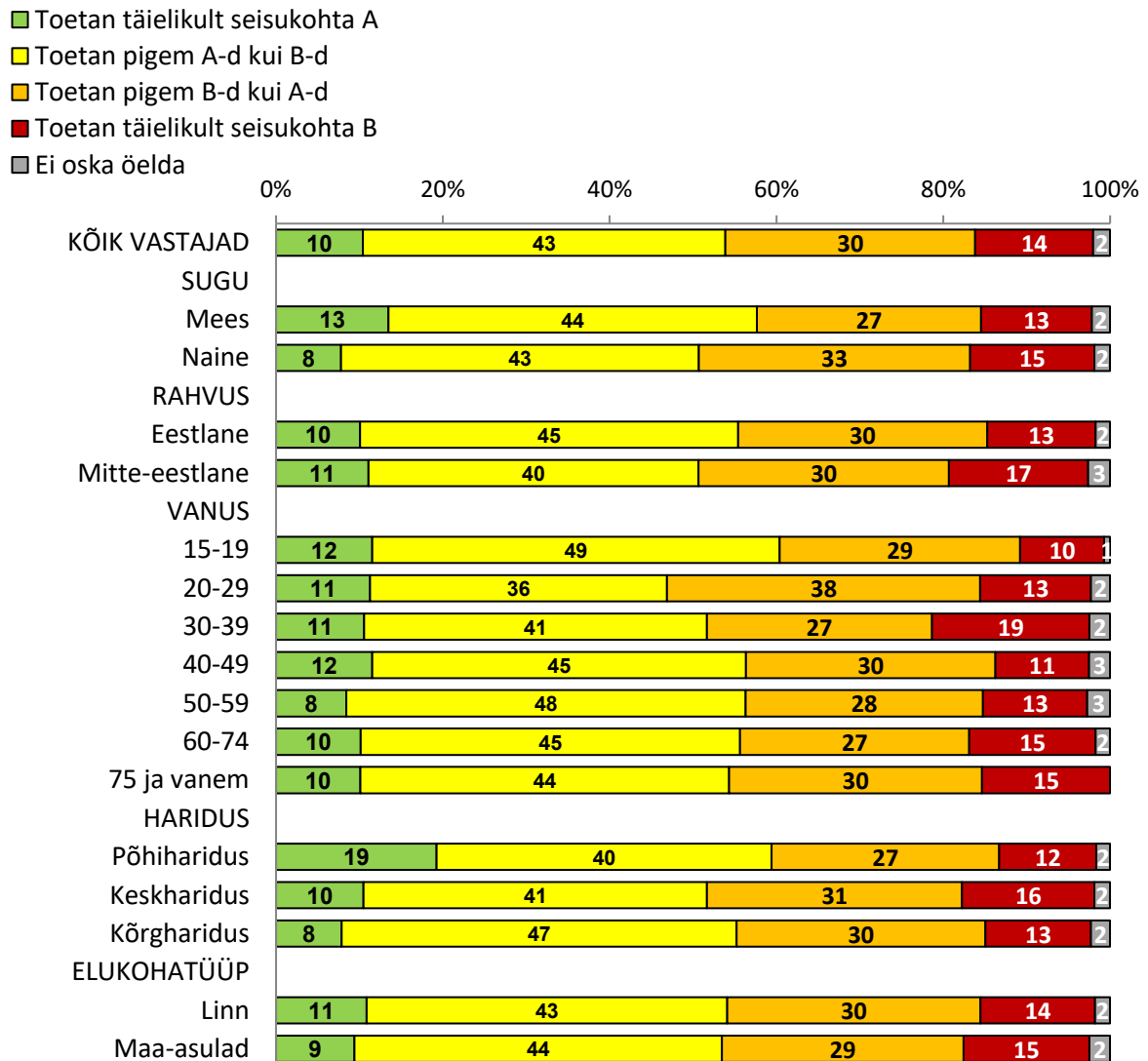
Erinevatest ankeedis loetletud olukordadest tunnevad end enim ohustatuna Ida-Virumaa elanikud ja vähim Saare maakonnas elavad inimesed. Nii näiteks tunnevad idavirumaalased end keskmisest enam ohustatuna narkokuritegevusest (34%), aga ka merereostusest (30%), tänava- ja taskuvargustest (25%), füüsilisest vägivallast avalikus ruumis (23%) ning salakaubandusest (22%). Veel tunnevad Ida-Virumaal elavad inimesed end teiste maakondadega võrreldes enam ohustatuna inimkaubandusest (12%). Hirm tasku- ja tänavavarguste ees on kõrge ka Harjumaal (24%); liiklusega seotud ohte seevastu tajuvad kõige teravamalt hoopis Valgamaa elanikud (40%). Tulekahjude ja põlengute ohtu peavad teiste maakondadega võrreldes tõenäolisemaks Valga- ja Järvamaa elanikud (vastavalt 33% ja 31%); loodusõnnetusi samuti Valga- ja Võrumaa elanikud (mõlemad 35%) ning uppumiste ja veeõnnetuste ohtu Hiiu maakonnas elavad inimesed (23%). Harjumaal elavatest inimestest tunnevad end erinevatest loetletud olukordadest enam ohustatuna naisterahvad ja mitte-estlased. Vastajate poolt enim tunnetatud ohud on maakondade lõikes toodud tabelis 4.

Tabel 4. Palun hinnake skaalal 1–5, kus 1 tähendab „ei tunne üldse ohtu“ ja 5 tähendab „tunnen suurt ohtu“, kui ohustatuna Te end või oma pereliikmeid järgmiste süüteo liikide või olukordade puhul tunnete. (kolm enim tunnetatud ohtu (hinnang „4“ või „5“ 5-pallisel skaalal); N = 1603; kõik vastajad; kaalumata andmed)

Harjumaa	Liiklusega seotud ohud (31%)	Tulekahjud (29%)	Narkokuritegevus (28%)
Hiiumaa	Uppumine (23%)	Tulekahjud (19%)	Merereostus (15%); liiklusega seotud ohud (15%)
Ida-Virumaa	Liiklusega seotud ohud (38%)	Narkokuritegevus (34%)	Vargused (33%)
Jõgevamaa	Liiklusega seotud ohud (34%)	Tulekahjud, põlengud (31%)	Vargused (19%)
Järvamaa	Liiklusega seotud ohud (30%); tulekahjud (30%)	Narkokuritegevus (15%); uppumine (15%)	Loodusõnnetused (14%); vargused (14%)
Läänemaa	Liiklusega seotud ohud (27%)	Vargused (24%); tulekahjud (24%)	Uppumine (19%)
Lääne-Virumaa	Tulekahjud (28%)	Loodusõnnetused (25%)	Liiklusega seotud ohud (23%); vargused (23%)
Põlvamaa	Liiklusega seotud ohud (30%)	Tulekahjud (28%); loodusõnnetused (28%)	Vargused (24%)
Pärnumaa	Liiklusega seotud ohud (33%)	Tulekahjud (24%)	Vargused (23%)
Raplamaa	Liiklusega seotud ohud (39%)	Vargused (26%)	Tulekahjud (23%)
Saaremaa	Vargused (39%)	Tulekahjud (26%)	Liiklusega seotud ohud (25%)
Tartumaa	Liiklusega seotud ohud (26%)	Tulekahjud (21%)	Loodusõnnetused (20%)
Valgamaa	Liiklusega seotud ohud (40%)	Loodusõnnetused (35%)	Tulekahjud (33%)
Viljandimaa	Liiklusega seotud ohud (35%)	Vargused (28%)	Tulekahjud (22%)
Võrumaa	Loodusõnnetused (35%)	Liiklusega seotud ohud (31%)	Tulekahjud (28%)

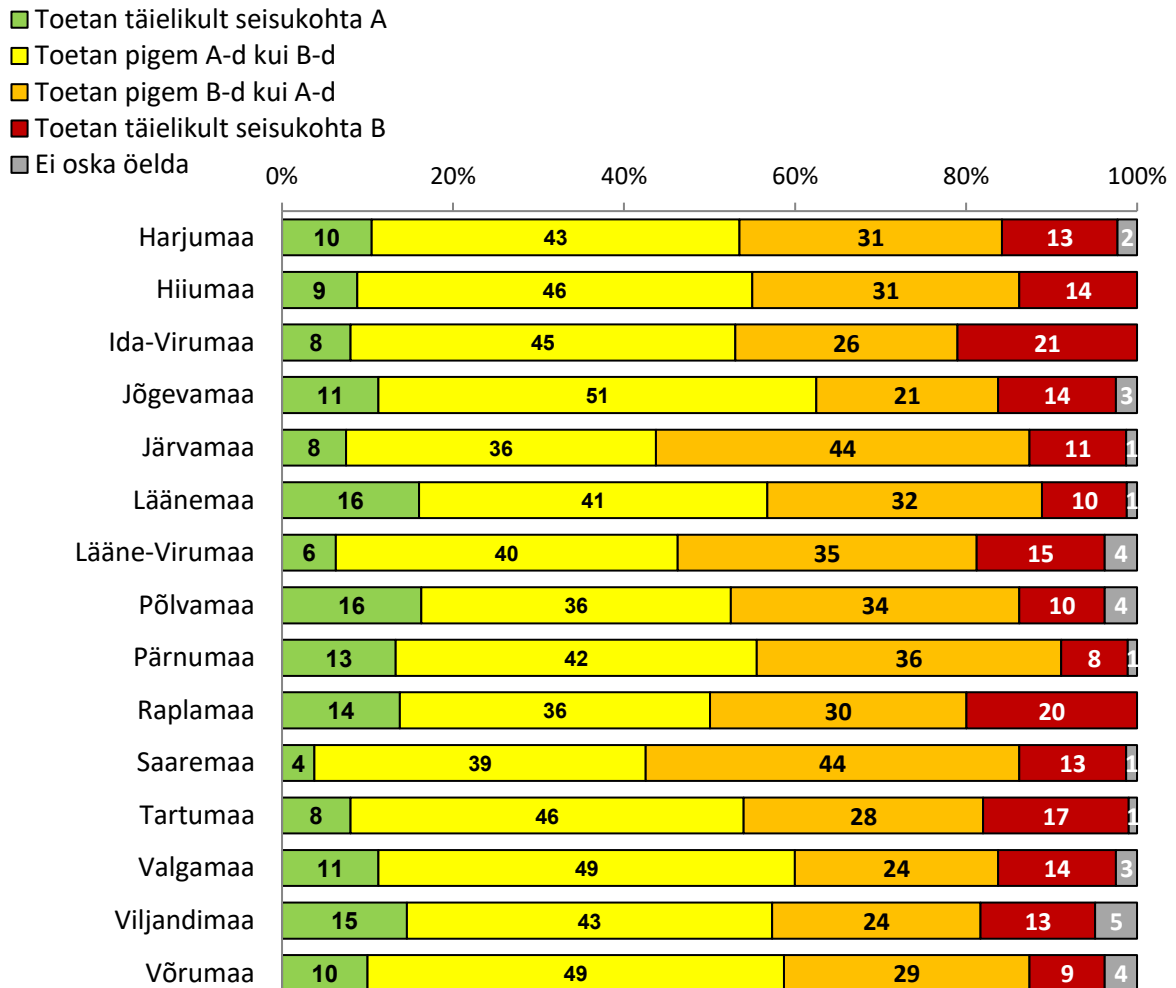
Hinnanguliselt pool vastajatest usub, et elanikkonna turvalisuse hoolitsemine, korrakaitse ja päästetegevus peaks jääma ainult kutseliste organisatsioonide ülesandeks (toetab pigem või täielikult 54%) ja 44% leiab, et ka inimesed ise peaksid vastavates tegevustes aktiivselt osalema (joonis 11). Esimese seisukohaga kahest nimetatust nõustuvad teiste gruppidega võrreldes enam mehed (58%), põhiharidusega inimesed (59%) ja noorim vanuserühm (60% 15-19-aastastest). Rahvuse lõikes antud küsimuses kuigi suuri erisusi ei ilmnenud.

Joonis 11. Järgnevalt esitan Teile kaks seisukohta, mis puudutavad turvalisuse tagamist. Kumba seisukohta Te toetate? Seisukoht A: Elanikkonna turvalisuse eest hoolitsemine, korra- ja päästetegevus peaks jääma ainult politsei ja kutseliste päästjate ülesandeks. Seisukoht B: Inimesed ise peaksid aktiivselt osalema oma kodukoha turvalisuse, korra- ja päästetegevuse tagamises. (%) ; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

Maakondade lõikes on Jõgeva-, Valga ja Võrumaal enim neid inimesi, kelle meelest peaks elanikkonna turvalisusega tegelema eeskätt professionaalsed organisatsioonid (vastavalt 63%, 60% ja 59%; [joonis 12](#)). Seevastu Järvamaa, Lääne-Virumaa, Raplamaa ja Saaremaa elanikest usub pool või üle selle, et inimesed peaksid ka ise aktiivselt oma kodukoha turvalisuse tagamisel osalema (vastavalt 55%, 50%, 50% ja 56%). Harjumaal toetab 54% elanikest seisukohta, et turvalisuse tagamine peaks olema kutseliste tegutsejate ülesanne, kusjuures enim on sellega päri meesterahvad (58%) ja pisut enam ka eesti rahvusest inimesed (57%).

Joonis 12. Järgnevalt esitan Teile kaks seisukohta, mis puudutavad turvalisuse tagamist. Kumba seisukohta Te toetate? Seisukoht A: Elanikkonna turvalisuse eest hoolitsemine, korra- ja päästetegevus peaks jääma ainult politsei ja kutseliste päästjate ülesandeks. Seisukoht B: Inimesed ise peaksid aktiivselt osalema oma kodukoha turvalisuse, korra- ja päästetegevuse tagamises. (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalumata andmed)

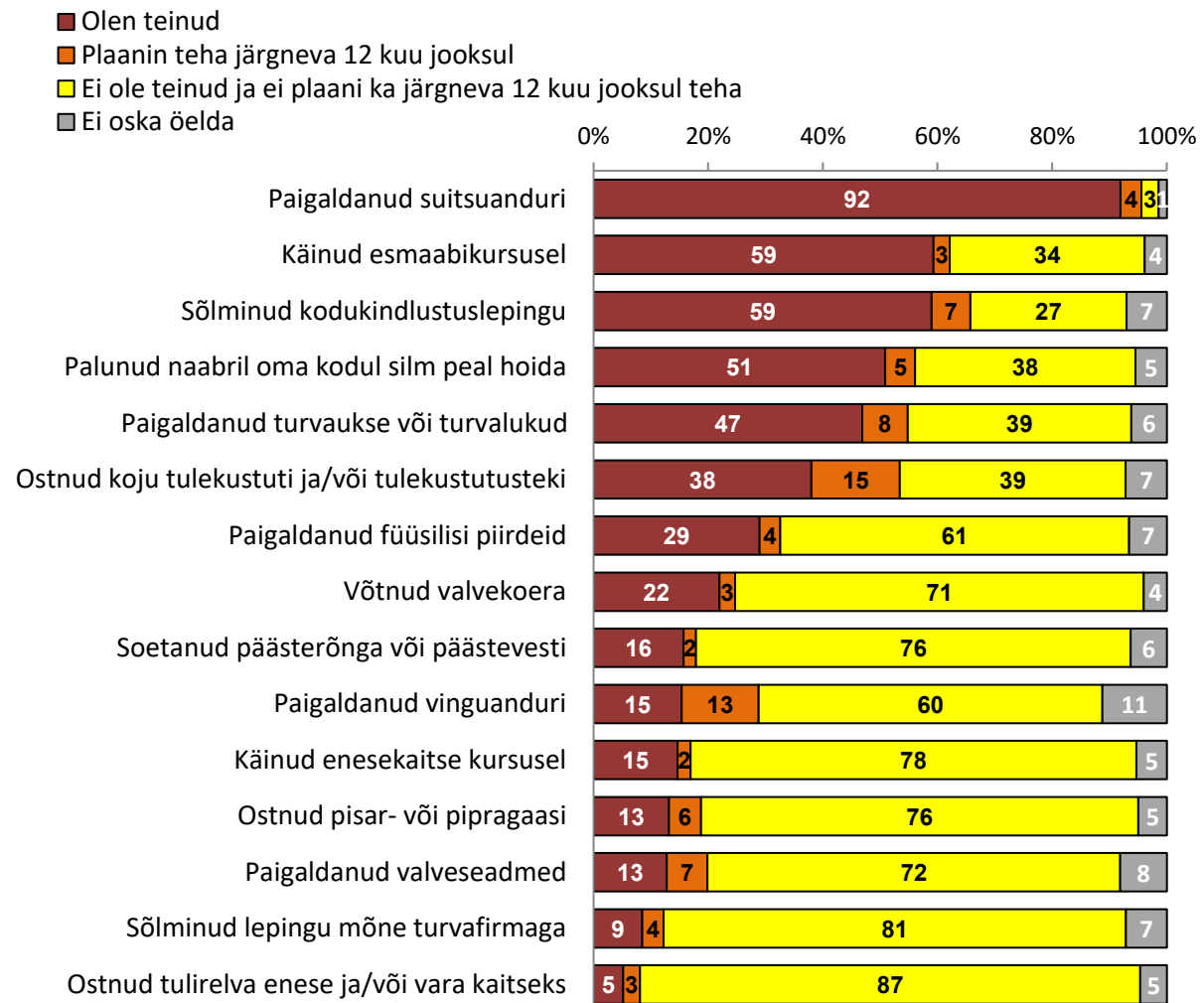
Selgelt kõige levinuma turvameetmena on küsitluses osalenud inimesed paigaldanud enda koju suitsuanduri (92%; [joonis 13](#)). Üle poole vastajatest on käinud ka esmaabikursustel (59%), sõlminud kodukindlustuslepingu (59%) või palunud naabril oma kodul silm peal hoida (51%). Järgmise 12 kuu jooksul plaanitakse enim tegeleda tuleohutusega – 15% kavatseb koju osta tulekustuti ja/või tulekustutusteki ning 13% paigaldada vinguanduri. Kõige madalam on aga valmisolek osta endale tulirelv (87% ei ole teinud ega plaani ka järgmise 12 kuu jooksul teha) ning sõlmida leping mõne turvafirmaga (81%).

Maal elavad inimesed kinnitavad linnainimestest märksa sagedamini, et on tegelenud tuleohutuse tagamisega kodus (96% on paigaldanud suitsuanduri, 51% ostnud tulekustuti ja/või tulekustutusteki, 21% paigaldanud vinguanduri), palunud naabril oma elamisel silm peal hoida (62%), võtnud valvekoera (34%) või paigaldanud füüsilisi piirdeid, näiteks tõkkepuud, aedu või väravaid (36%). Linnades elavate

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

inimeste seas – ja sellega seonduvalt ka mitte-eestlaste hulgas – on seevastu enam neid, kes on paigaldanud turvaukse, -lukud (52%) või -seadmeid (14%) või sõlminud lepingu turvafirmaga (10%). Ootuspäraselt on viimati nimetatud tegevusi pigem teinud ka jõukamal elujärjel olevad vastajad.

Joonis 13. Palun öelge, mida järgnevast Te olete teinud või on Teil plaanis järgneva 12 kuu jooksul iseenda, oma lähedaste või oma kodu turvalisuse tagamiseks teha? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

Harju- ja Ida-Viru maakonna elanikud on keskmisest rohkem ette võtnud tegevusi, et kindlustada oma kodu, vara ja isiklik turvalisus: näiteks paigaldanud turvaukse, -lukud (vastavalt 61% ja 62%) või valveseadmed (mõlemad 16%), sõlminud lepingu mõne turvafirmaga (12% ja 13%), ostnud pisar- või pipragaasi (15% ja 16%). Erinevate tuleohutusmeetmetega on enim tegelenud Lääne-Viru ja Pärnumaa, aga ka Põlvamaa ja Valgamaa elanikud. Pärnumaalased on olnud keskmisest aktiivsemad ka kodukindlustuslepingu sõlmimises (77%). Valgamaal seevastu on muude piirkondadega võrreldes enam inimesi, kes on paigaldanud füüsilisi piirdeid (43%), võtnud valvekoera (36%) või palunud naabril oma elamisel silm peal hoida (71%). Kolm kõige sagedamini tehtud tegevust maakondade lõikes on toodud tabelis 5.

Tabel 5. Palun öelge, mida järgnevalt Te olete teinud oma lähedaste või oma kodu turvalisuse tagamiseks teha? (kolm enim mainitud tegevust; N = 1603; kõik vastajad; kaalumata andmed)

Harjumaa	Paigaldanud suitsuanduri (89%)	Sõlminud kodukindlustuslepingu (61%)	Paigaldanud turvaukse või -lukud (56%)
Hiiumaa	Paigaldanud suitsuanduri (95%)	Sõlminud kodukindlustuslepingu (59%)	Palunud naabril oma kodul silm peal hoida (54%)
Ida-Virumaa	Paigaldanud suitsuanduri (90%)	Paigaldanud turvaukse või -lukud (62%); käinud esmaabikursusel (62%)	Sõlminud kodukindlustuslepingu (54%)
Jõgevamaa	Paigaldanud suitsuanduri (95%)	Käinud esmaabikursusel (56%); palunud naabril oma kodul silm peal hoida (56%); sõlminud kodukindlustuslepingu (56%)	Paigaldanud turvaukse või -lukud (39%)
Järvamaa	Paigaldanud suitsuanduri (93%)	Käinud esmaabikursusel (64%)	Sõlminud kodukindlustuslepingu (56%); palunud naabril oma kodul silm peal hoida (56%)
Läänemaa	Paigaldanud suitsuanduri (93%)	Palunud naabril oma kodul silm peal hoida (62%)	Käinud esmaabikursusel (57%)
Lääne-Virumaa	Paigaldanud suitsuanduri (98%)	Käinud esmaabikursusel (64%)	Palunud naabril oma kodul silm peal hoida (59%)
Põlvamaa	Paigaldanud suitsuanduri (93%)	Palunud naabril oma kodul silm peal hoida (65%)	Käinud esmaabikursusel (59%)
Pärnumaa	Paigaldanud suitsuanduri (97%)	Sõlminud kodukindlustuslepingu (76%)	Käinud esmaabikursusel (62%); palunud naabril oma kodul silm peal hoida (62%)
Raplamaa	Paigaldanud suitsuanduri (93%)	Käinud esmaabikursusel (61%)	Sõlminud kodukindlustuslepingu (56%)
Saaremaa	Paigaldanud suitsuanduri (94%)	Käinud esmaabikursusel (71%)	Palunud naabril oma kodul silm peal hoida (63%)
Tartumaa	Paigaldanud suitsuanduri (94%)	Käinud esmaabikursusel (75%)	Sõlminud kodukindlustuslepingu (63%)
Valgamaa	Paigaldanud suitsuanduri (96%)	Käinud esmaabikursusel (73%)	Palunud naabril oma kodul silm peal hoida (71%)
Viljandimaa	Paigaldanud suitsuanduri (93%)	Sõlminud kodukindlustuslepingu (59%)	Palunud naabril oma kodul silm peal hoida (57%)
Võrumaa	Paigaldanud suitsuanduri (96%)	Käinud esmaabikursusel (68%)	Palunud naabril oma kodul silm peal hoida (66%)

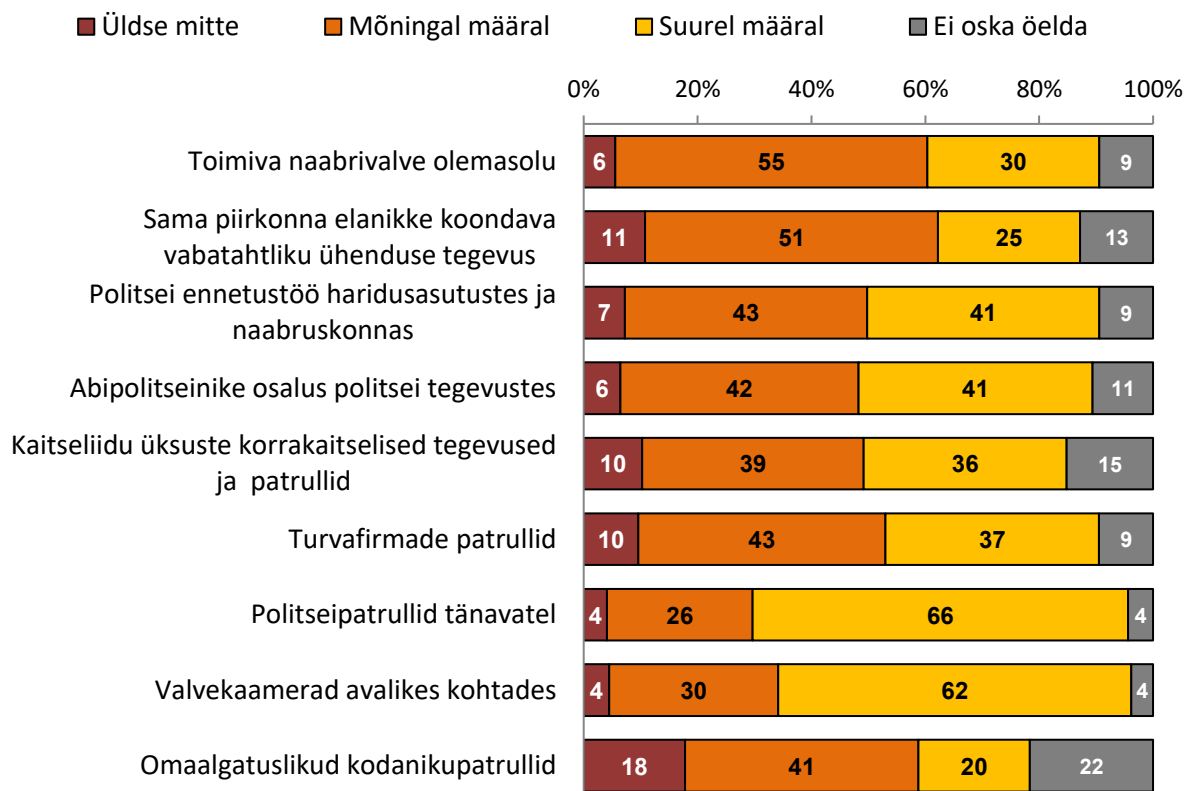
Eesti elanike meelest suurendavad nende kodukoha turvalisust eeskätt valvekaamerad avalikes kohtades (92% meelest mõningal või suurel määral; [joonis 14](#)) ja politseipatrullid tänavatel (91%). Veidi väiksemal – kuigi siiski väga olulisel – määral usutakse kodukoha turvalisust tagavat ka toimiva naabrivalve olemasolu (85%), politsei ennetustöö (83%) ja abipolitseinike tegevus (83%). Kõige väiksemat kasu kodukoha turvalisuse tagamisel nähakse omaalgatuslikes kodanikupatrullides (61%).

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

Mehed, linnades elavad ja nooremad inimesed ning mitte-eestlased kalduvad üldjuhul pisut skeptilisemalt suhtuma erinevate vabatahtlikkuse põhinevate tegevuste kasuteguris turvalisuse tagamisel, nagu näiteks naabrivalve, piirkonna elanikke koondav selts või ühendus ning abipolitseinike ja Kaitseliidu tegevus – samas ei eristu need sihtgrupid ka selle poolest, et usuksid teistest rohkem n.ö traditsioonilistesse meetmetesse nagu politsei- ja turvafirmade patrullid, valvekaamerad jne. Ühe erandina vabatahtlikes tegevustes saab välja tuua omaalgatuslikud kodanikupatrullid. Sellesse usuvad teistest vähem hoopis kõrgemalt haritud ja eestlased.

Maakonniti väljendavad idavirumaalased enim skepsist naabrivalve panuse osas turvalisuse suurendamisse, samas kui piirkondlike ühenduste tegevusse usuvad keskmisest vähem Pärnumaa elanikud. Abipolitseinike tegevuse kasulikkuses turvalisuse tagamisel oma kodukandis usuvad vähim Tartu- ja Valgamaa elanikud, Kaitseliidu omasse Hiiu- ja Pärnumaa elanikud ning kodanikupatrullidesse Saaremaal elavad inimesed. Omaalgatuslikesse kodanikupatrullidesse usuvad vähim Saaremaa elanikud, samas kui idavirumaalaste seas on enim neid inimesi, kelle meelest aitaks need suurel määral turvalisuse tagamisele kaasa.

Joonis 14. Palun öelge, millisel määral suurendavad Teie hinnangul kodukoha turvalisust järgnevad tegevused või asjaolud? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

Kogemused ja hoiakud seoses naabrivalve tegevusega

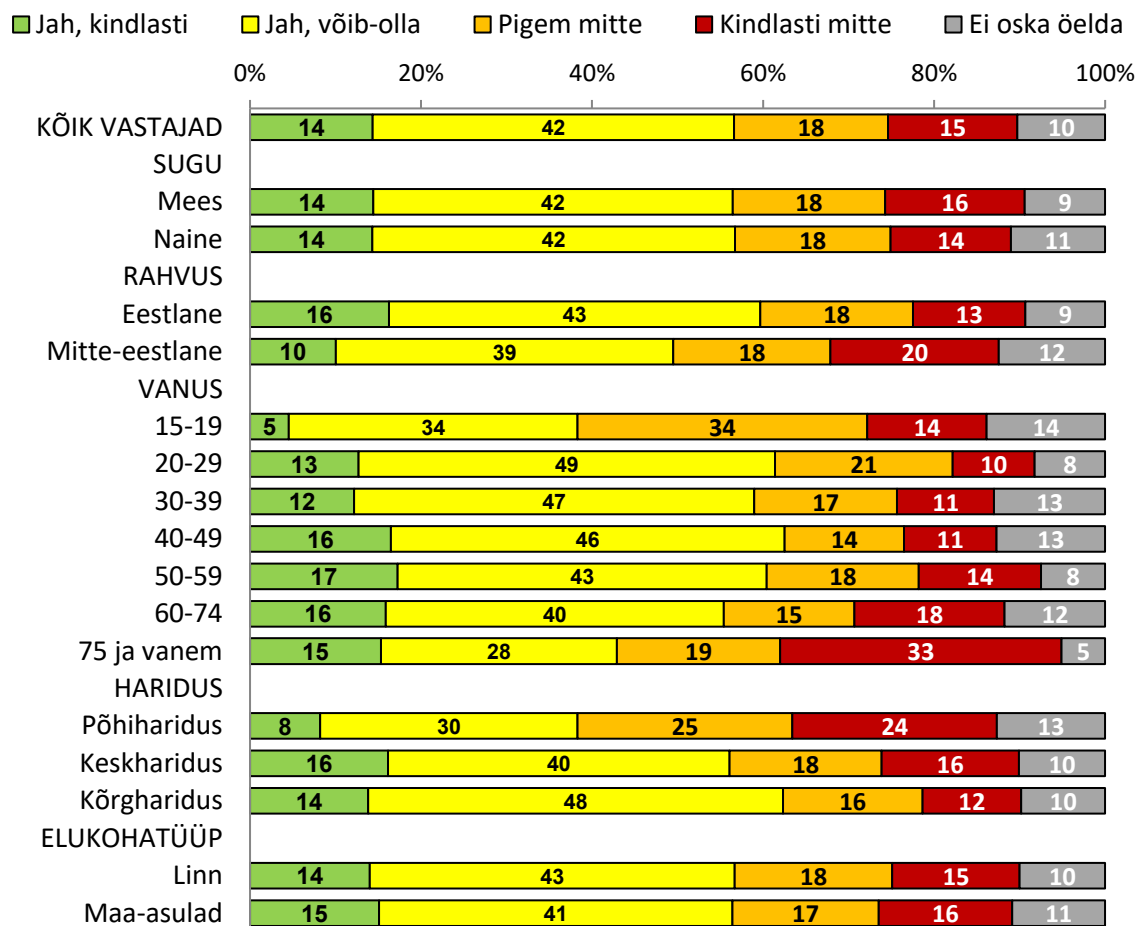
17% küsitluses osalenud inimestest kinnitas, et nende elukohas on loodud naabrivalve piirkond. 70% teadmiste kohaselt nende kodukandis naabrivalvet ei ole ja 14% ei osanud küsimusele vastata. Viimasesse gruppi kuulub teistest enam nooremaid (19% 15-29-aastastest), madalama haridusega (19%), mitte-eestlastest (21%) ja linnades elavaid inimesi (16%). Madalama sissetulekuga inimesed aga kaldusid pisut enam nentima, et nende elukohas naabrivalvet ei ole. Maakondlikus lõikes ütles 83% Jõgeva- ja Võrumaa, 81% Saaremaa ja 80% Põlvamaa elanikest, et nende elukohas naabrivalvet ei ole. 17% Harju- ja Ida-Virumaal elavatest inimestest ei osanud aga küsimusele vastust anda. Harjumaa oli vastav näitaja kõrgem mitte-eestlaste seas (23%; eestlastest 12%).

Samal ajal on vaid 7% kõikidest respondentidest oma sõnutsi naabrivalvega liitunud. 16% kinnitab, et naabrivalvega on liitunud keegi nende lähedastest või tuttavatest. Vähim on naabrivalvega liitunud madalamalt haritud inimeste seas (97% ei ole liitunud); sama sihtgrupp ütleb ka teistest sagedamini, et nende lähedased või tuttavad ei ole naabrivalvega liitunud (60%). Eestlased kalduvad mitte-eestlastest pisut sagedamini kinnitama, et ei ole ise naabrivalvega liitunud (vastavalt 95% ja 90%), kuid seda on teinud nende lähedased või tuttavad (vastavalt 18% ja 10%). Maakonniti on naabrivalvega liitunud kõige vähem Saaremaal (98% ei ole liitunud), aga ka Võru-, Viljandi- ja Raplamaal (kõigis 96%). Kuigi Ida-Virumaal ei osanud paljud inimesed öelda, kas nende kandis on naabrivalve loodud, on selles maakonnas siiski 11% neid, kes on naabrivalvega liitunud (Pärnumaal samuti 11%). Järvamaal ja Lääne-Virumaal oli aga enim neid vastajaid, kelle tutvuskonnas leidub naabrivalvega liitunud inimesi (mõlemas 25%).

14% vastajatest, kes veel ei ole naabrivalvega liitunud, oleks kindlasti ja 42% võib-olla huvitatud seda edaspidi tegema (joonis 15). Suuremat huvi naabrivalvega liitumise vastu väljendasid eestlased (60% oleks kindlasti või võib-olla huvitatud), noored ja keskealised vastajad (61% 20-59-aastastest) ning kõrgemalt haritud inimesed (62%). Enam on naabrivalvega liitumisest huvitatud ka keskmise või kõrgema sissetulekuga respondendid.

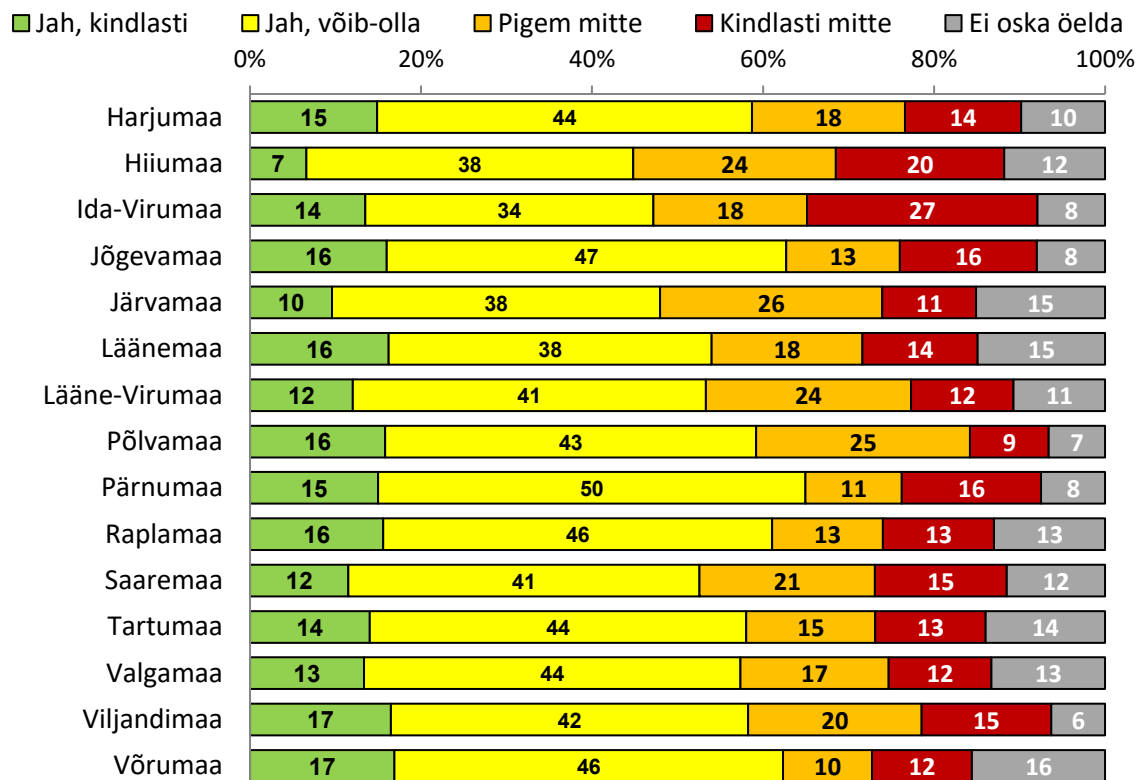
Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

Joonis 15. Kas Te oleksite huvitatud naabrivalvega liitumisest? (%) ; N = 1489; vastajad, kes ei ole naabrivalvega liitunud; kaalutud andmed)

Erinevatest maakondades on huvi naabrivalvega liitumise vastu kõige suurem Pärnumaal (65% oleks kindlasti või võib-olla huvitatud; [joonis 16](#)), Jõgevamaal (63%), Võrumaal (62%) ja Raplamaal (61%), kuid ka pea kõikides teistes maakondades on liitumisest huvitatud üle poole vastajaskonnast. Vähem kui pool respondentidest väljendas huvi vastu vaid Hiiumaal (45% oleks kindlasti või võib-olla huvitatud), Ida-Virumaal (47%) ja Järvamaal (48%). Naabrivalvega liitumise Harjumaal oleksid naabrivalvega liitumisest huvitatud pigem eestlased (65%, s.h 19% kindlasti huvitatud) kui mitte-eestlased (51%, s.h 9% kindlasti huvitatud).

Joonis 16. Kas Te oleksite huvitatud naabrivalvega liitumisest? (%; N = 1494; vastajad, kes ei ole naabrivalvega liitunud; kaalumata andmed)

Umbkaudu iga neljas inimene (27%) on enda hinnangul naabrivalve tegevusest väga või küllaltki hästi informeeritud. Kõige madalamalt hindavad oma informeeritust linnade elanikud (71% on pigem või väga halvasti informeeritud; maaelanikest 57%) ja rahvuselt mitte-eestlased (79%; eestlastest 61%). Mõnevõrra kehvemaks peavad oma informeeritust ka nooremad inimesed (76% 15-39-aastastest) ning madalamalt haritud (70% on kehvasti informeeritud ja 10% ei oska vastata). Sissetulekugruppidest aga hindavad oma teadlikkust naabrivalvest kehvemaks nii madala kui kõrge sissetulekuga inimesed. Maakonniti on naabrivalvest oma sõnutsi kõige vähem informeeritud saaremaalased (81% pigem või väga halvasti) ja idavirumaalased (75%), kõige paremini aga Lääne-Virumaa ja Viljandimaa elanikud (vastavalt 41% ja 39% pigem või väga hästi). Harjumaal on naabrivalvest endi hinnangul kehvemini informeeritud mitte-eestlased (79% pigem või väga halvasti; eestlastest 65%).

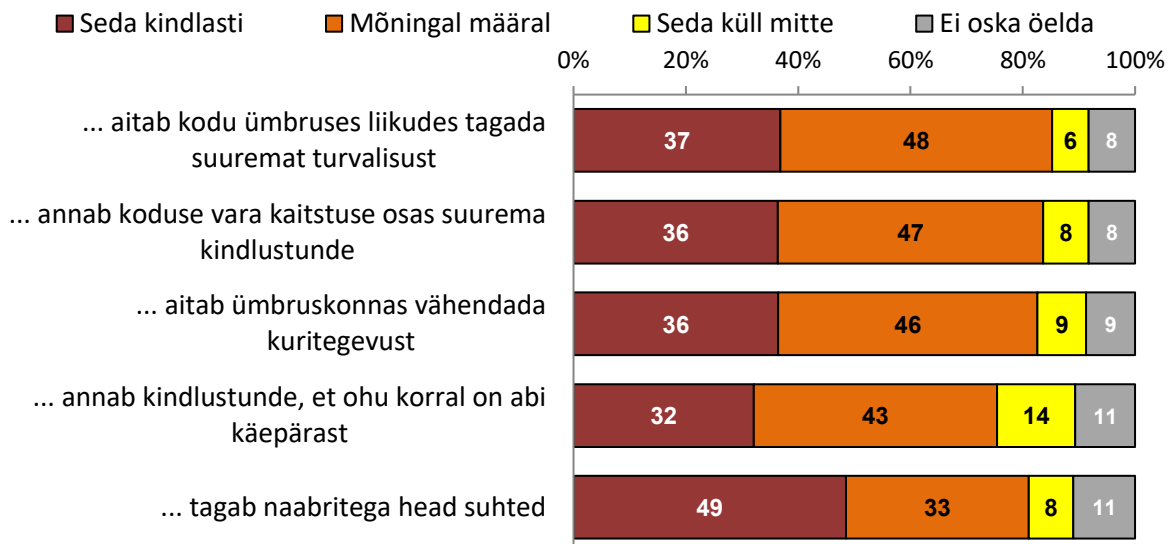
Naabrivalve kasutegurina nähakse eeskätt seda, et see tagab naabritega head suhted (49% on kindlasti nõus; [joonis 17](#)). Ülejäänud aspektide olulisust hindavad vastajad küllalt sarnasel määral – naabrivalve aitab kodu ümbruses liikudes tagada suuremat turvalisust (37%), annab suurema kindluse koduse vara kaitstuse osas (36%) ja aitab ümbruskonnas vähendada kuritegevust (36%). Veidi vähem on neid inimesi, kelle meelest annab naabrivalve kindlustunde, et ohu korral on abi käepärast (32%).

Peamiste sotsiaaldemograafiliste erisustena ilmses, et linnaelanikud, mitte-eestlased, madalama hariduse ja sissetulekuga ning Ida-Viru maakonnas elavad inimesed on läbivalt skeptilisemad naabrivalve positiivse mõju suhtes nimetatud aspektides. Ka Harjumaal nõustusid nende väidetege keskmisest vähem mitte-eestlased, kuigi küllalt paljud (13-15% sõltuvalt väitest) ei osanud ka

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

küsimusele vastust anda. Kogu vastajaskonnast väljendavad aga läbivalt keskmisest positiivsemaid hoiakuid naabrivalve suhtes naised, maapiirkondade elanikud, vanemaealised, keskmise haridustaseme ja sissetulekuga inimesed ning rahvuse lõikes eestlased.

Joonis 17. Kuidas Teile tundub, kas naabrivalve...? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

Kogemused ja hoiakud seoses vabatahtlike päästjatega

Hinnanguliselt iga kolmanda küsitletu (35%) elukohas tegutseb kutseline ning iga kümnenda (10%) elukohas vabatahtlik päästekomando. 5% kinnitas, et nende elukohas on olemas mõlemad, 23% et ei ole kumbagi ning 27% ei osanud küsimusele vastata. Neid vastajaid, kellele teadaolevalt tegutseb nende elukohas üksnes vabatahtlik päästekomando, oli selgelt enim maapiirkondades (22%; linnades vaid 4%), aga ka madalamalt haritud inimeste (17%) ja rahvuselt eestlaste (13%) hulgas ning Hiiu- ja Saare maakonna elanike seas (21% ja 24%). Mitte-eestlaste (30%), maaelanike (30%), vanemaealiste (29% üle 75-aastastet) ning Ida- ja Lääne-Virumaa elanike (27% ja 26%) hulgas oli teistest enam neid, kelle meelest ei ole nende elukohas ei kutselist ega vabatahtlikku päästekomandot. Samuti mitte-eestlased (42%), aga ka noored (32% 15-29-aastastest), linnaelanikud (32%) ja naisterahvad (29%) olid ülekaalus nende vastajate hulgas, kes ei osanud küsimusele vastata. Vastust ei osanud anda ka koguni 38% Harjumaa ning 35% Ida-Virumaal elavatest respondentidest. Harjumaal elavatest mitte-eestlastest 30% ütles, et nende kodukandis ei tegutse kutselisi ega vabatahtlikke päästjaid (eestlastest 19%) ning koguni 44% ei osanud küsimusele vastata (eestlastest 33%).

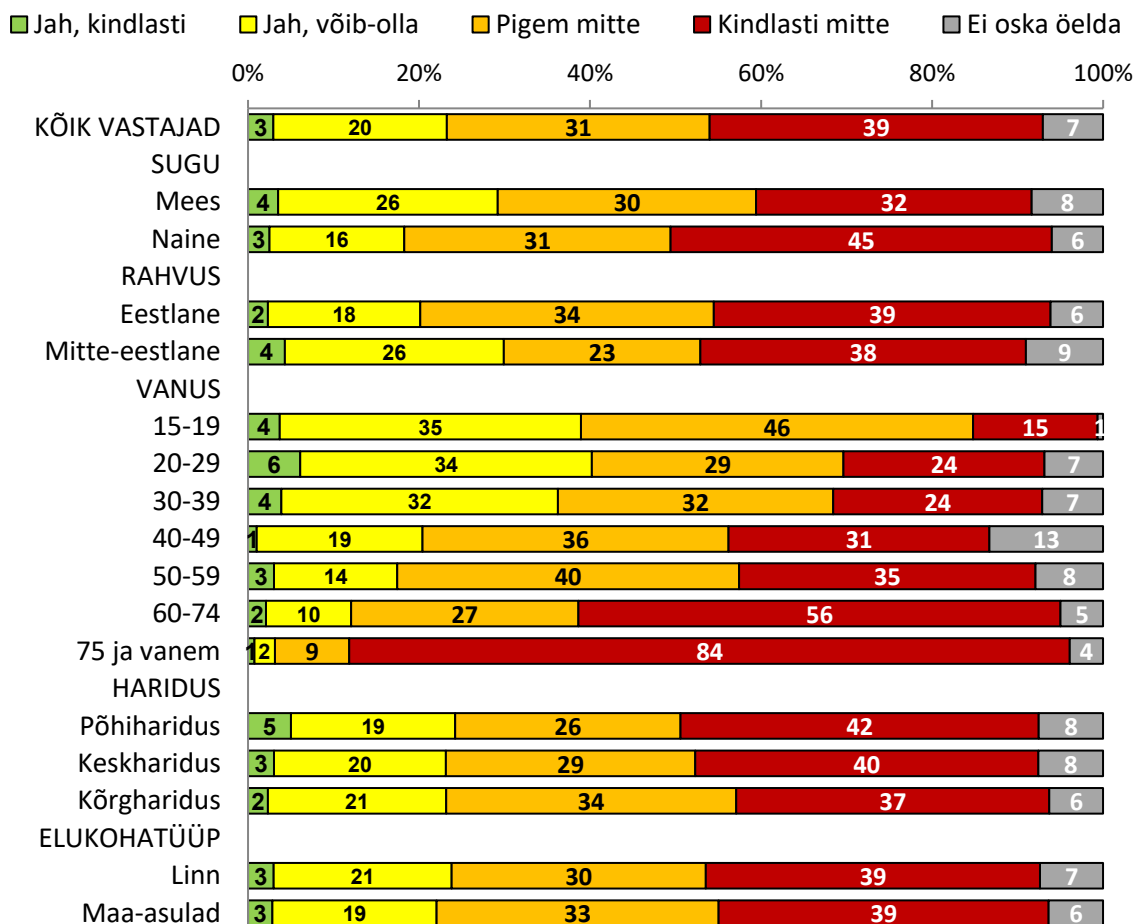
1,5% kogu vastajaskonnast tegutseb ise vabatahtliku päästjana ja 23% teab kedagi oma lähedaste või tuttavate seast, kes sellega tegeleb. Kuivõrd vastajate grupid on üsna väikesed, võib vaid tinglikult välja tuua, et ise päästjana tegutsevaid inimesi on pisut enam meeste (2%), maapiirkondade elanike (3%), keskealiste (3% 40-49-aastastest), madalamalt haritud (3%) ja eesti rahvusest inimeste (1,9%) hulgas. Üsna sarnane sihtgrupp omab teistega võrreldes enam ka lähedasi-tuttavaid, kes vabatahtliku

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

päästega tegelevad. Maakondlikus lõikes ütlesid Saare- ja Läänemaal elavad inimesed kõige sagedamini, et teavad kedagi, kes tegutseb vabatahtliku päästjana (39% ja 37%). Kui Harjumaa elanikest teab keskmiselt 17% kedagi, kes tegeleb vabatahtlikku päästega, siis Harjumaa mitte-eestlaste seas on vastav näitaja vaid 5% (eestlastest 28%).

Küsimusele, kas ollakse huvitatud vabatahtliku päästeseltsiga liitumisest, vastas jaatavalt 23% nendest respondentidest, kes praegu vabatahtliku päästjana ei tegutse. Seejuures 3% oleks liitumisest kindlasti ja 20% võib-olla huvitatud (joonis 18). Valmisolek vabatahtliku päästjana tegutseda on selgelt kõrgeim noorte inimeste hulgas (38% 15-39-aastastest), aga ka meeste (29%) ja mitte-eestlaste seas (30%). Ka kõrgema sissetulekuga inimesed ilmutavad pisut suuremat huvi vabatahtliku päästetöö vastu.

Joonis 18. Kas Te oleksite huvitatud vabatahtliku päästeseltsiga liitumisest? (%; N = 1579; vastajad, kes ei tegutse vabatahtliku päästjana; kaalutud andmed)

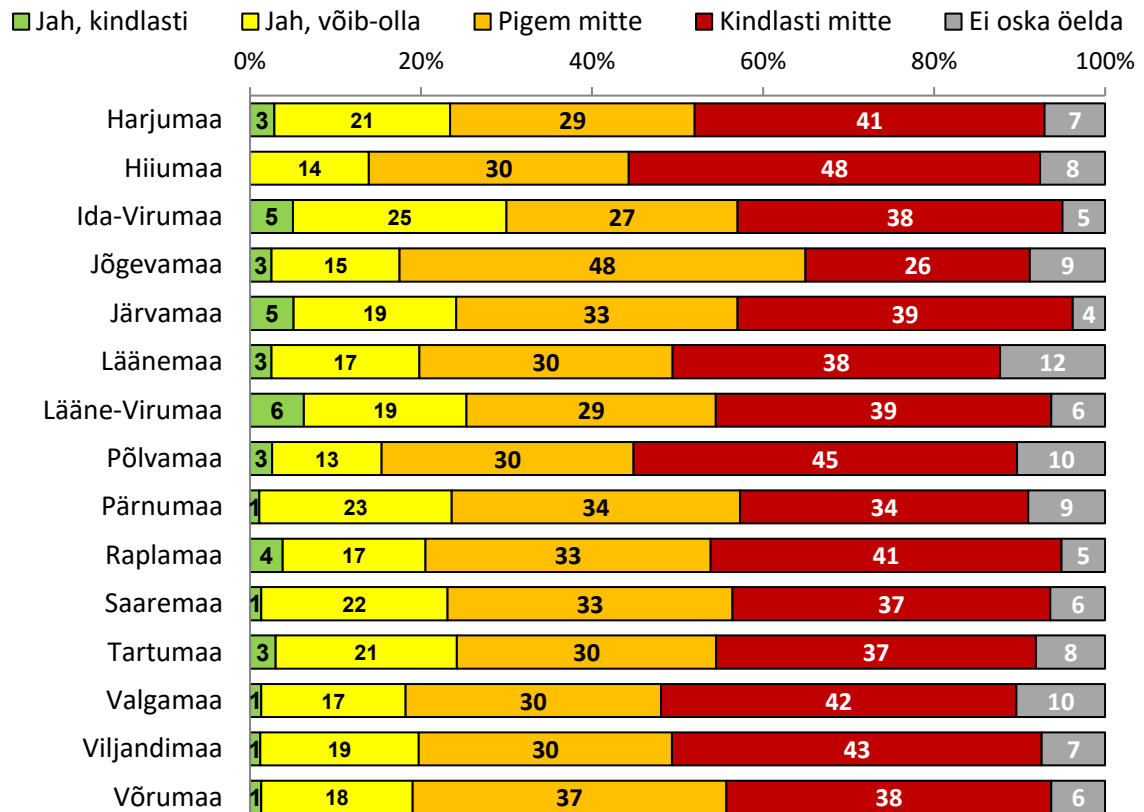

Maakonniti on huvi vabatahtliku päästeseltsi tegevuses kaasa lüüa kõige kõrgem Ida-Virumaal, kus pea iga kolmas vastaja 30%; (joonis 19) kinnitas, et on sellest kindlasti või võib-olla huvitatud. Küllalt suur hulk inimesi väljendas päästetegevuse vastu huvi ka Lääne-Virumaal (25%), Järvemaal (24%), Pärnumaal (24%), Tartumaal (24%) ja Saaremaal (23%). Harjumaa oleks samuti 23% huvitatud

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

vabatahtliku päästega liitumisest, kusjuures huvi on kõrgem mitte-eestlaste (28%; eestlastest 20%) ja meeste (29%; naistest 19%) seas.

Joonis 19. Kas Te oleksite huvitatud vabatahtliku päästeseltsiga liitumisest? (%; N = 1580; vastajad, kes ei tegutse vabatahtliku päästjana; kaalumata andmed)

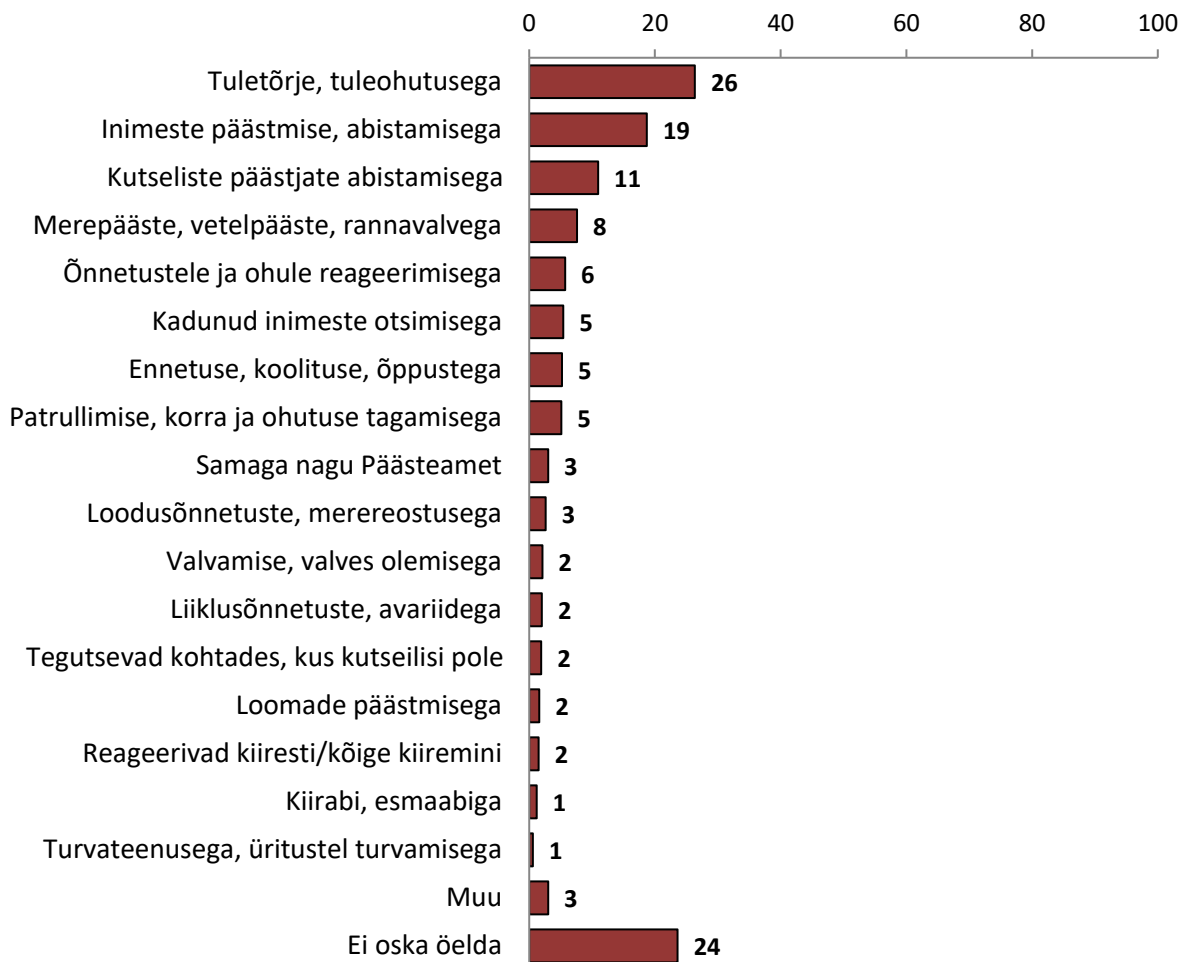
Sarnaselt naabrivalvele on ligikaudu veerand elanikkonnast (26%) oma sõnutsi väga või küllaltki hästi informeeritud ka vabatahtlike päästjate tegevusest. Madalamaks peavad oma informeeritust eeskätt linnainimesed (74% on pigem või väga halvasti informeeritud; maaelanikest 57%), ja mitte-eestlased (84%; eestlastest 61%). Maakondadest on teadlikkus kõige madalam Harju- ja Ida-Viru, aga ka Tartumaal, kus vastavalt 77%, 75% ja 70% inimestest on vabatahtlike päästjate tööga pigem või väga halvasti kursis. Harjumaal on teadlikkus märksa madalam mitte-eestlaste seas (87%; eestlastest 67%).

Vastajatel paluti küsitluse käigus ka oma sõnadega selgitada, millega vabatahtlikud päästjad neile teadaolevalt tegelevad. Vastused kodeeriti sarnasuse alusel kategooriatesse ja tulemustest selgub, et kõige sagedasem vastus puudutas tuleohutusega seonduvat: arvatakse, et päästjad tegelevad tulekahjude kustutamise, tuletõrje ning ka metsatulekahjudega (26%; [joonis 20](#)). Sageduselt teine vastusekategooria oli võrdlemisi üldine: leiti, et vabatahtlikud päästjad tegelevad inimeste päästmise, abistamise ja päästetöödel osalemisega (19%). Veidi vähem oli neid inimesi, kelle teadmiste kohaselt on vabatahtlike peamine roll abistada kutselisi päästjaid (11%), tegeleda merepääste, vetelpääste või rannavalvega (8%), reageerida õnnetusjuhtumitele või ohuolukordadele (6%) jne. 24% vastajatest ei

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

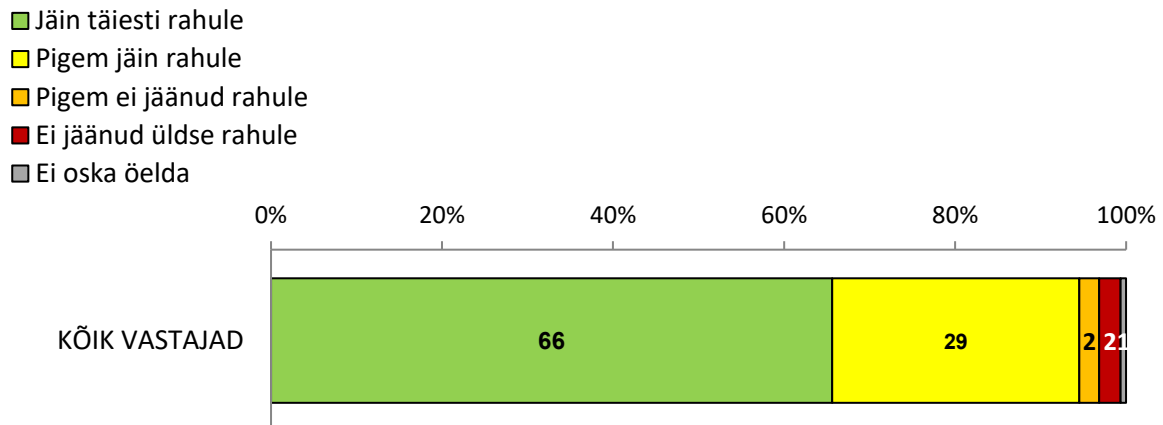
osanud öelda, millega vabatahtlikud päästjad tegelevad. Viimasesse gruppi kuulus kõige enam linnainimesi (27%), noori (19% 15-29-aastastest) ja mitte-eestlaseid (38%), maakondade lõikes taas Ida-Virumaa (38%), Harjumaa (27%) ja Tartumaa (25%) elanikke.

Joonis 20. Millega tegelevad teile teadaolevalt vabatahtlikud päästjad? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

6%-l küsitluses osalenutest on ka endil või on nende lähedastel vabatahtlike päästjate abi vaja läinud. Pisut sagedamini vastasid sellele küsimusele jaatavalt maapiirkondade elanikud (8%), samuti nooremad ja keskealised (7% 15-49-aastastest), madalama haridusega inimesed (9%) ja rahvuselt eestlased (7%), maakonniti aga eeskätt Saaremaa elanikud (13%). Koguni 95% päästjatega ise või lähedaste kaudu kokku puutunud inimestest jäi nende tegevusega rahule ([joonis 21](#)). Sotsiaaldemograafiliste ja regionaalsete erisuste väljatoomiseks jääb aga vastajate arv siin liialt väikeseks.

Joonis 21. Kuivõrd jäite nende tegevusega rahule? (%; N = 91; vastajad, kes on ise või on nende lähedased vabatahtlike päästjatega kokku puutunud; kaalutud andmed)

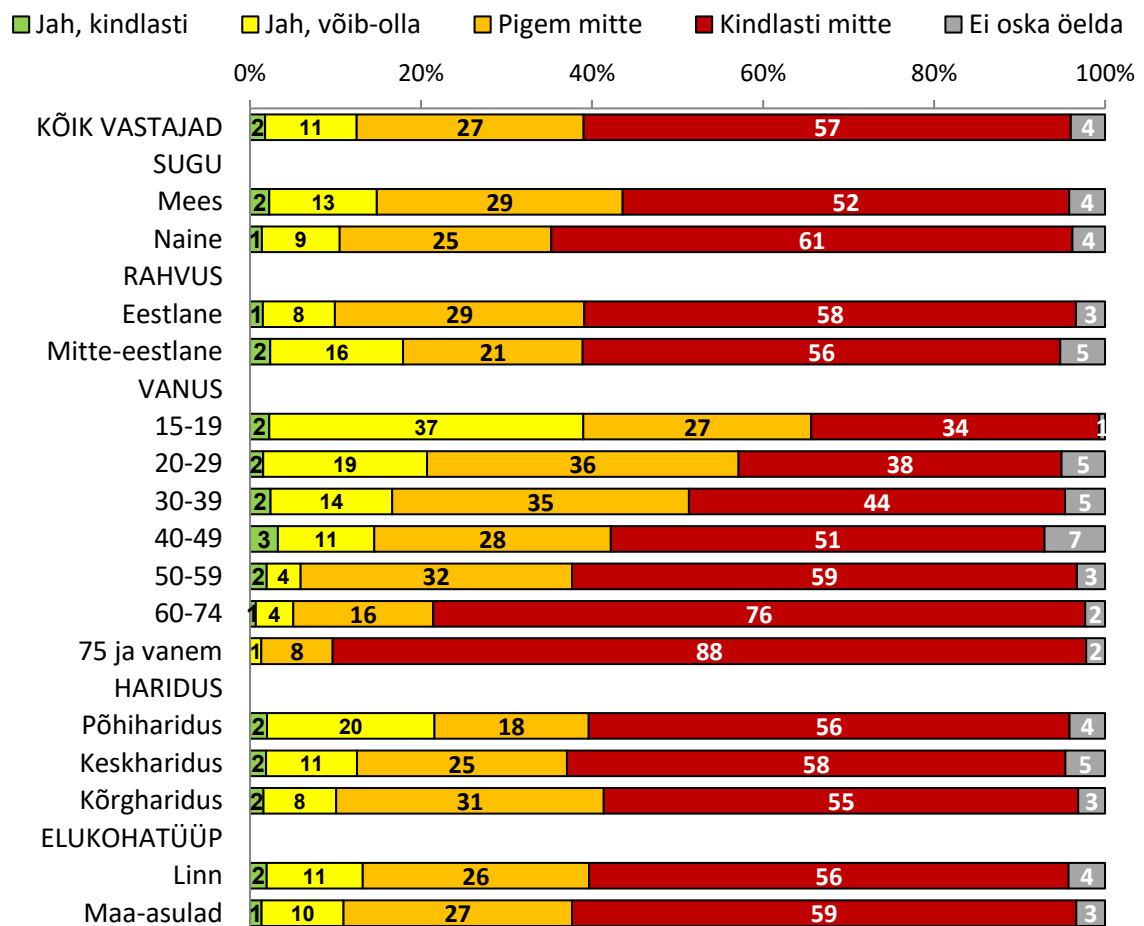

Kogemused ja hoiakud seoses abipolitseinikega

1,2% kõikidest küsitletutest tegutseb abipolitseinikuna ja 19% teab kedagi oma lähedaste või tuttavate seas, kes sellega tegeleb. Vastajate vähesuse tõttu on sotsiaaldemograafiliste erisuste väljatoomine ka siin raskendatud, seega saab üksnes tinglikult öelda, et abipolitseinikuna tegutsevad pisut enam mehed (2%) ja madalama haridustasemega inimesed (4%). Lähedaste ja tuttavate seas omavad abipolitseinikke aga pigem mehed (21%), maaelanikud (25%), nooremajaloolised ja keskealised inimesed (23% 20-49-aastastest), eestlased (24%) ning Põlva- ja Võrumaal elavad inimesed (mõlemas 30%).

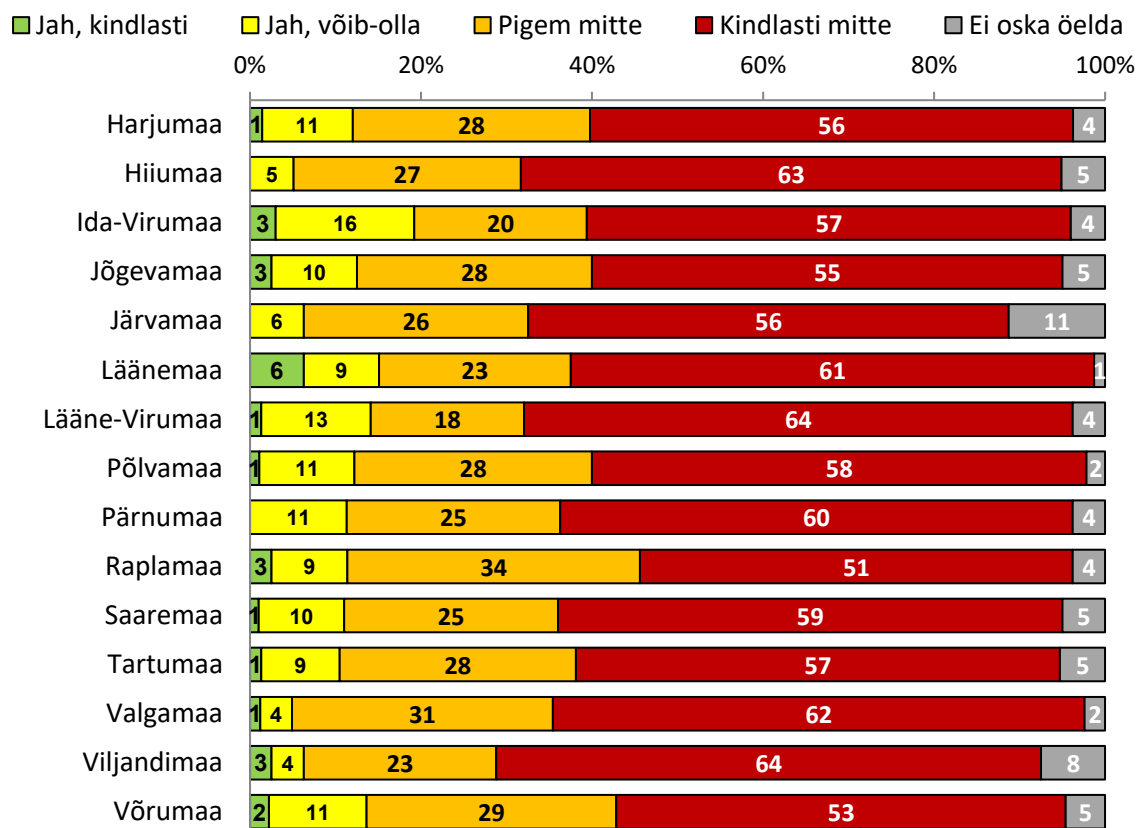
Nendest, kes ei tegutse ise abipolitseinikuna, oleksid 2% huvitatud seda kindlasti ja 11% võib-olla tegemast (joonis 22). Huvi abipolitseinikuna tegutsemise vastu on ülekaalukalt kõrgeim noorte inimeste hulgas – koguni 39% 15-19-aastastest ja 21% 20-29-aastastest on oma sõnutsi sellest huvitatud. Ilmselt eelnevaga seonduvalt on huvi suurem ka madalama haridusega vastajate seas (22%). Ka oleksid abipolitseiniku tööst endi hinnangul pisut enam huvitatud mitte-eestlased (18%; eestlastest 10%).

Joonis 22. Kas Te oleksite huvitatud abipolitseinikuna tegutsema asumisest? (%; N = 1584; vastajad, kes ei tegutse abipolitseinikuna; kaalutud andmed)

Maakonniti on valmidus abipolitseinikuna tegutsema asumisest – nagu ka vabatahtliku pääste puhul – kõige kõrgem Ida-Virumaal: 19% küsitletutest ütles, et oleks sellest kindlasti või võib-olla huvitatud (joonis 23). Kõige madalam oli huvi aga Hiiu-, Valga-, Järva- ja Viljandimaal (vastavalt 5%, 5%, 6% ja 6%). Harjumaa elanikest väljendas abipolitseiniku töö vastu huvi 12%, kusjuures siingi on huvi mõnevõrra suurem mitte-eestlaste (16%; eestlastest 9%) ja meesterahvaste (17; naistest 8%) hulgas.

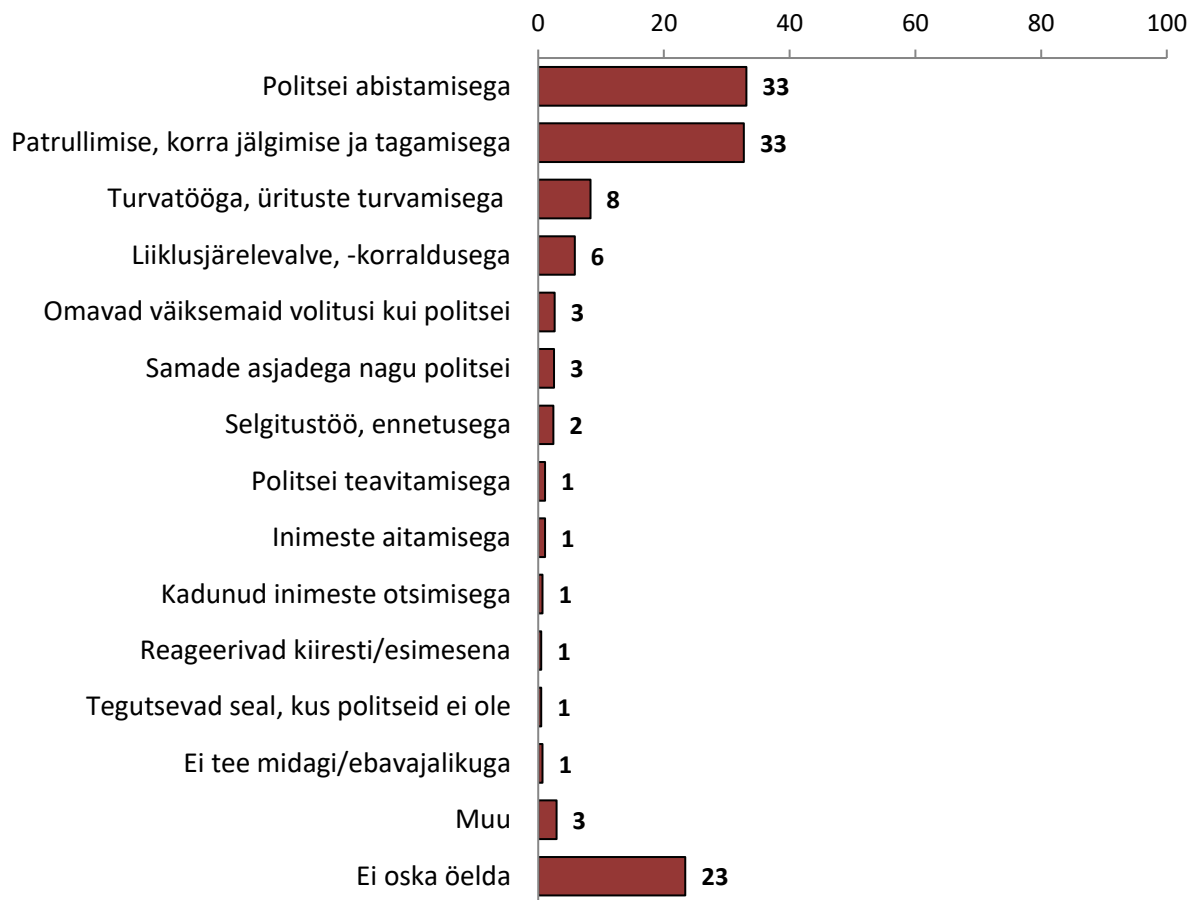
Joonis 23. Kas Te oleksite huvitatud abipolitseinikuna tegutsema asumisest? (%) (N = 1588; vastajad, kes ei tegutse abipolitseinikuna; kaalumata andmed)

22% elanikkonnast hindab oma informeeritust abipolitseinike tegevusest küllaltki või väga heaks. Vähem teavad enda meelest abipolitseinike tööst linnades elavad inimesed (75% on pigem või väga halvasti informeeritud; maaelanikest 66%) ja mitte-estlased (83%; eestlastest 67%). Ka kõrgema sissetulekuga inimesed peavad enda informeeritust antud küsimuseks küllalt madalaks. Maakonniti peavad end vähim informeerituseks Harju- ja Ida-Virumaa elanikud (vastavalt 78% ja 79% on pigem või väga halvasti informeeritud), kuid ligi kolm neljandikku vastajaist peab oma teadlikkust abipolitseinike tegevusest madalaks ka Tartumaal (75%), Pärnumaal (74%) ja Viljandimaal (72%). Harjumaal hindab oma informeeritust abipolitseinike tegevusest kehvaks 78% ning taas on ülekaalus mitte-estlased (85%; eestlastest 71%).

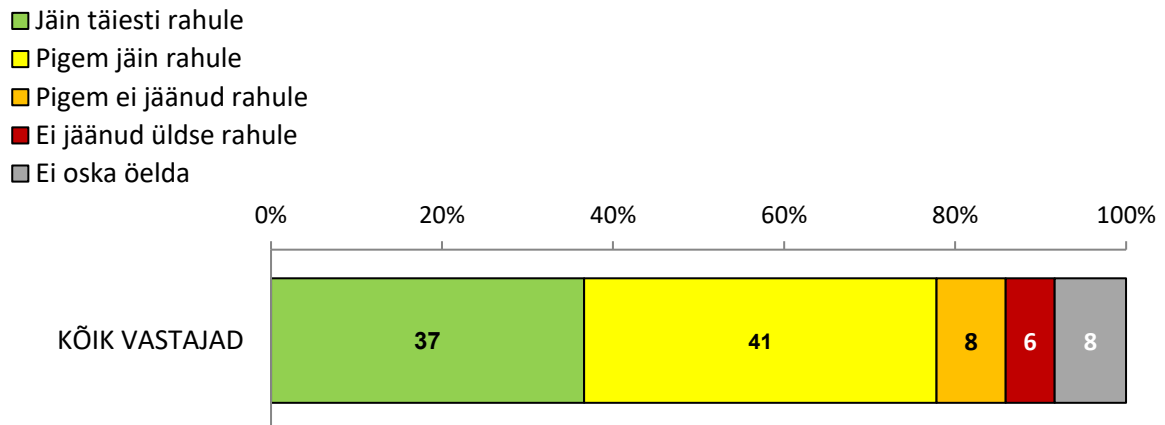
Küsimusele, millega abipolitseinikud neile teadaolevalt tegelevad, vastas 33%, et abipolitseinike peamine ülesanne on politsei abistamine ja samuti 33%, et selleks on patrullimine, korra jälgimine ja tagamine (joonis 24). Teisi vastuseid esines märksa vähem: 8% meelest tegelevad abipolitseinikud turvatööga, näiteks ürituste turvamisega, 6% meelest liiklusjärelvalvega jne. 23% respondentidest ei osanud öelda, millega abipolitseinikud tegelevad. Nende inimeste seas oli teistest rohkem linnainimesi (26%), põhiharidusega inimesi (30%), mitte-estlasi (39%), Ida-Virumaa elanikke (36%) ja pigem ka madalama sissetulekuga vastajaid.

Joonis 24. Millega tegelevad teile teadaolevalt abipolitseinikud? (%) ; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

13%-l küsitluses osalenutest on ka endil või on nende lähedastel olnud kokkupuuteid abipolitseinikega. Seda on pigem ette tulnud meestel (18%), noorematel inimestel (20% 15-29-aastastest), eestlastel (16%) ja pisut enam ka keskmise või kõrgema sissetulekuga vastajatel. Maakondade lõikes on abipolitseinikega kõige rohkem kokku puutunud Põlvamaa (28%), aga ka Järva- ja Võrumaa (mõlemad 20%) elanikud. Ühtekokku 78% inimestest, kellel on isiklikult või lähedaste kaudu abipolitseinikega kontakte olnud, jäi nende tegevusega rahule ([joonis 25](#)). Madalaim on rahulolu mitte-eestlaste (32% ei jäänud pigem või üldse rahule) ja pisut enam ka kõrgharitud vastajate seas (17%). Vastuste analüüsiks maakondade lõikes jääb respondentide arv liialt väikeseks.

Joonis 25. Kuivõrd jäite nende tegevusega rahule? (%; N = 210; vastajad, kes on ise või on nende lähedased abipolitseinikega kokku puutunud; kaalutud andmed)

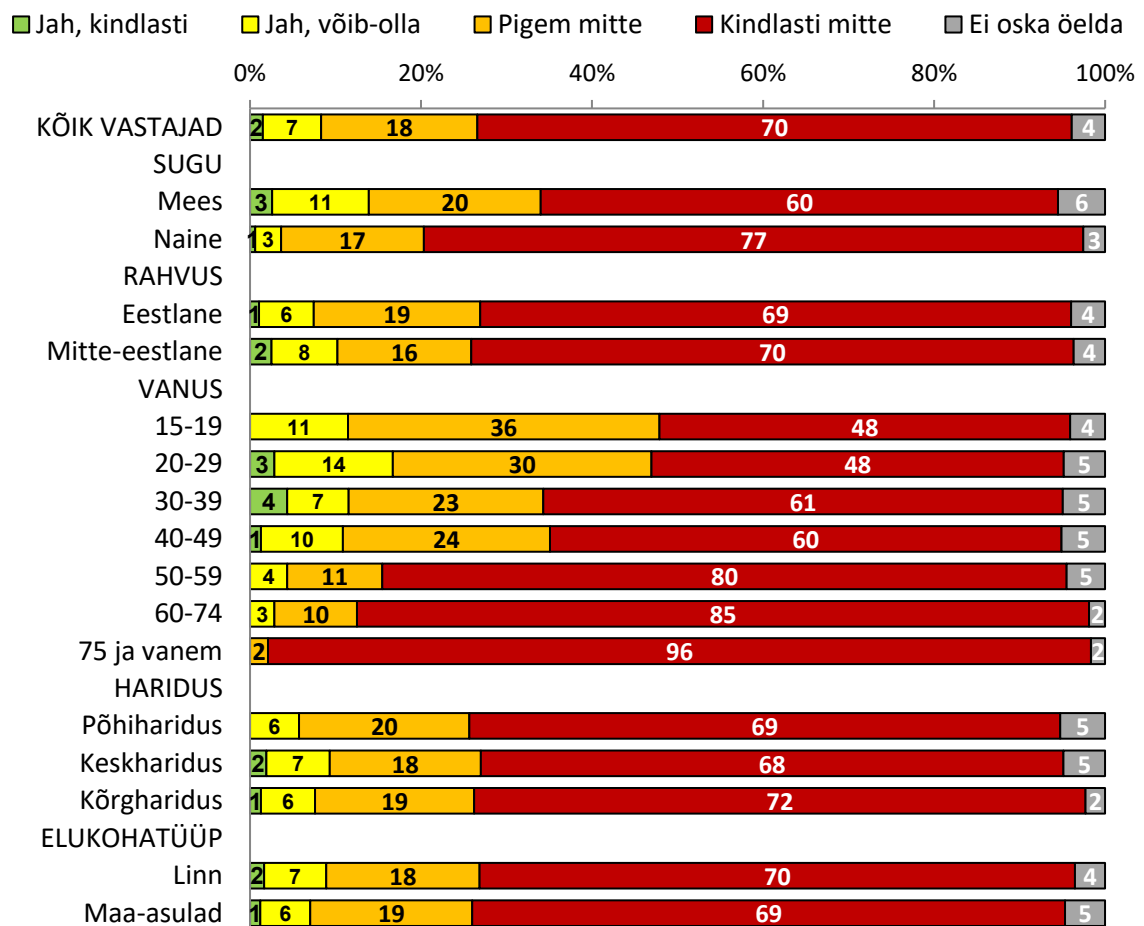
Kogemused ja hoiakud seoses merepäästjatega

Merepäästjana tegutseb vaid 0,6% kõikidest küsitletutest. Samal ajal teab 9% kedagi oma lähedastest või tuttavatest, kes sellega tegeleb. Vastajate vähesuse tõttu ei saa välja tuua, millised sotsiaaldemograafilised grupid merepäästega tegutsevad, ja olulisi erisusi ei ilmne ka selles osas, millised sihtrühmad lähedaste ja tuttavate seas merepäästjaid omavad. Vaid maakondade lõikes ilmneb ootuspäraselt, et merepäästjaid on enim Hiiu-, Saare- ja Läänemaal elavate inimeste tutvusringkonnas (vastavalt 33%, 25% ja 17%).

2% inimestest, kes merepäästjana ei tegutse, oleksid kindlasti ning 7% võib-olla huvitatud end edaspidi selle tegevusega siduma ([joonis 26](#)). Elanikkonnagruppide vahelised erisused on siingi võrdlemisi väikesed, näeme vaid, et mehed (14%), noored inimesed (17% 20-29-aastastest) ja kõrgema sissetulekuga vastajad (27% vastajatest sissetulekuga üle 700 euro leibkonnaliikme kohta kuus) on endi hinnangul merepäästega tegelemisest enam huvitatud.

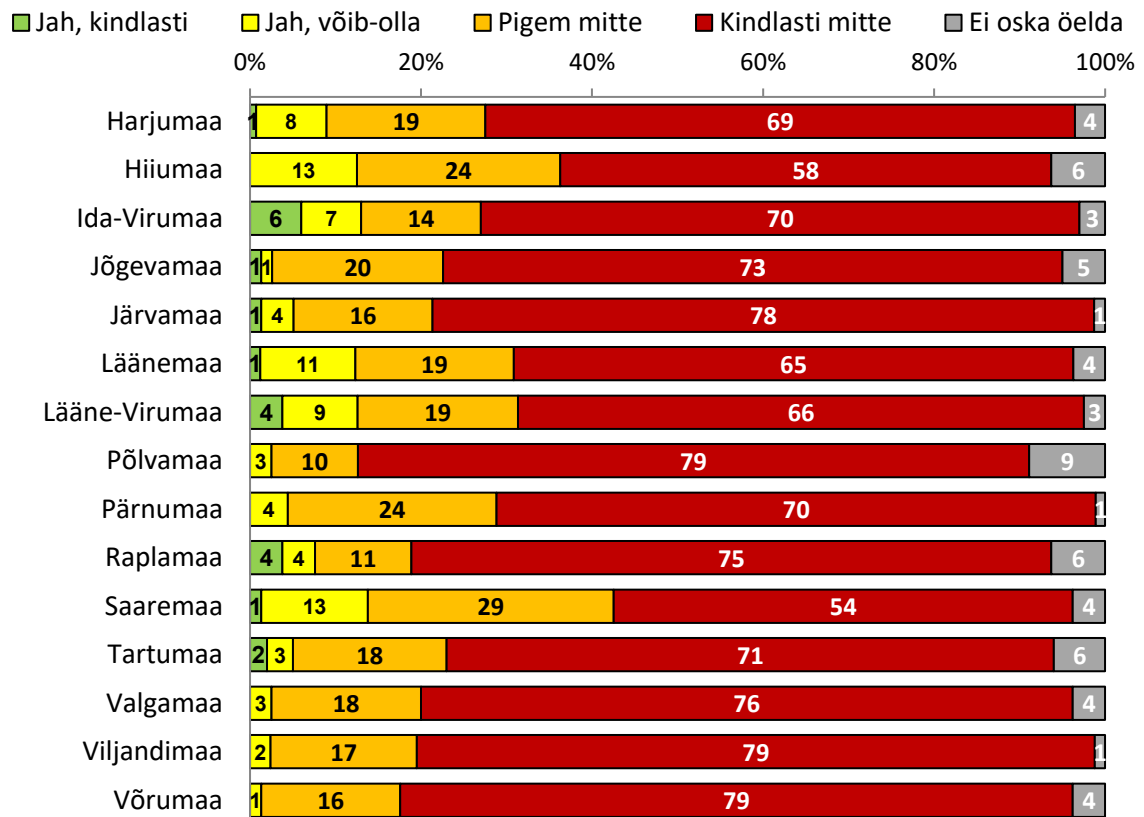
Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

Joonis 26. Kas Te oleksite huvitatud merepäästjana tegutsema asumisest? (%; N = 1594; vastajad, kes ei tegutse merepäästjana; kaalutud andmed)

Huvi merepäästes tegutsemise vastu on, nagu võib eeldada, kõrgem maakondades, mis asuvad mereäärsetes piirkondades: Saaremaa (14%), Hiiumaa (13%), Ida-Virumaa (13%), Lääne-Virumaa (13%) ja Läänemaa (12%). Samas näiteks väljendas vaid 1% Võrumaa elanikest valmidust vastavates tegevustes kaasa lüüa. Harjumaal oleks kindlasti või võib-olla huvitatud merepäästjana tegutsema asumast 9% vastajatest, seejuures mehed (14%) enam kui naised (5%). Rahvuse lõikes Harjumaal elanikud antud küsimuses ei eristunud.

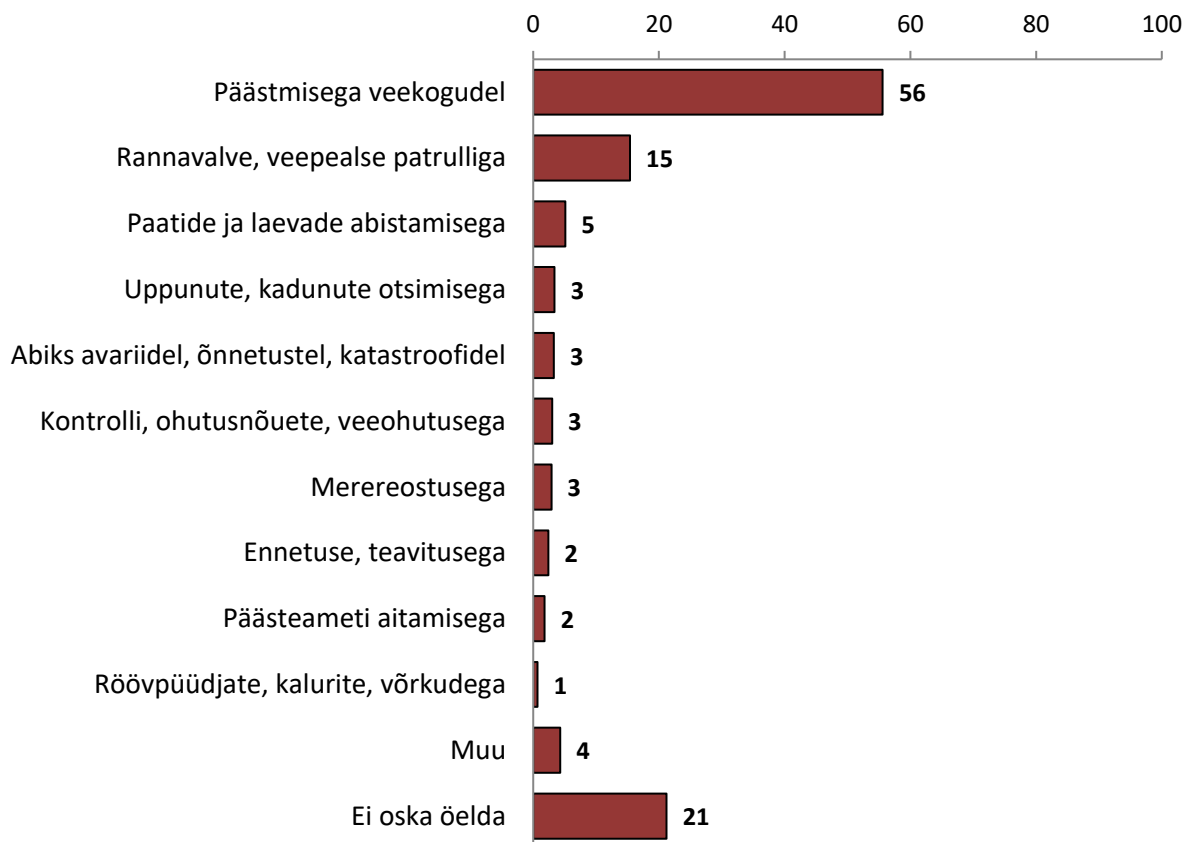
Joonis 27. Kas Te oleksite huvitatud merepäästjana tegutsema asumisest? (%; N = 1597; vastajad, kes ei tegutse merepäästjana; kaalumata andmed)

Oma informeeritust merepäästjate tegevusest peab küllaltki või väga heaks 17% küsitletutest. Olulisi erisusi selles lõikes, millised sotsiaaldemograafilised grupid enda teadlikkust merepääste tegevusest madalamaks hindavad, ei ilmne; maakondlikus lõikes on aga informeeritus kõige madalam sisemaal (86% Järvamaa ja 83% Jõgevamaa elanikest peab küllaltki või väga halvaks). Harjumaa elanikest peavad oma teadlikkust merepäästest keskmisest madalamaks naised (75%; meestest 83%).

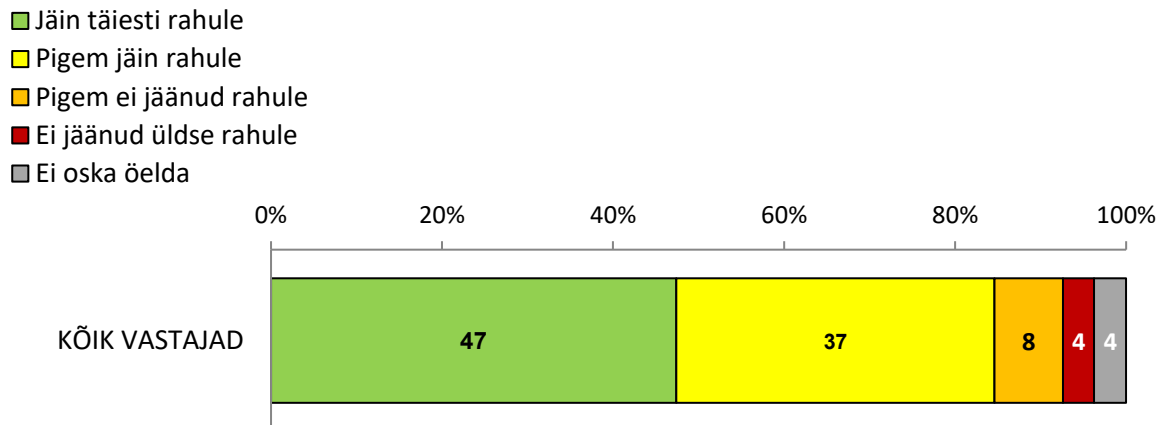
Küsimusele, millega vabatahtlikud merepäästjad tegelevad, vastati kõige sagedamini, et päästavad inimesi veekogudel: aitavad vees hädas olevaid inimesi, kalamehi ja uppujaid (56%; [joonis 28](#)). 15% arvas, et merepäästjad tegelevad patrullimise ja korra tagamisega rannas või vees; ülejäänud vastuseid pakuti märksa vähem. 21% respondentidest ei osanud küsimusele vastata; sellesse gruppi kuulus keskmisest enam põhiharidusega inimesi (29%) ning Võru- (35%) ja Jõgevamaa (31%) elanikke.

Joonis 28. Millega tegelevad teile teadaolevalt merepäästjad? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

6%-l vastajatest osalenutest on ka endil või on nende lähedastel olnud kontakte merepäästjatega. Märkimisväärseid erisusi sotsiaaldemograafiliste näitajate lõikes antud küsimuses ei esine, kuid maakonniti on kokkupuuteid kõige enam Hiiumaal elavatel inimestel (13%). Kõikidest merepäästega isiklikult või lähedaste kaudu kokku puutunud inimestest 85% jäi nende tegevusega rahule ([joonis 29](#)). Kuigi vastajagrupid on väikesed, ilmneb teatud tendentsina, et linnades elavad inimesed (17% ei jäänud pigem või üldse rahule), kõrgharitud vastajad (13%) ja mitte-eestlased (34%) hindavad oma rahulolu teistega võrreldes madalamaks. Maakondlike erisuste vaatlemiseks jääb vastajate arv liialt väikeseks.

Joonis 29. Kuivõrd jäite nende tegevusega rahule? (%; N = 96; vastajad, kes on ise või on nende lähedased merepäästjatega kokku puutunud; kaalutud andmed)

Valmisolek osaleda vabatahtlikus tegevuses

Erinevatest siseturvalisusega seotud kodanikualgatustest on Eesti elanikud eeskätt olnud abiks sellega, et on naabermajal või -korteril naabrite äraoleku ajal silma peal hoidnud (62% on teinud; 30% pole teinud, kuid on valmis edaspidi tegema; [joonis 30](#)). Teisi ankeedis nimetatud tegevusi ollakse tehtud märksa vähemal määral, kuid valmisolek nendes tegevustes kaasa lüüa on siiski küllalt suur, näiteks ei ole 65% küll osalenud naabruses süttinud hoone kustutamisel, kuid on valmis seda edaspidi tegema. Kõige väiksem on valmidus minna appi uppumisohtu sattunud inimesele – 30% vastajaskonnast ei ole seda teinud ega valmis ka edaspidi tegema.

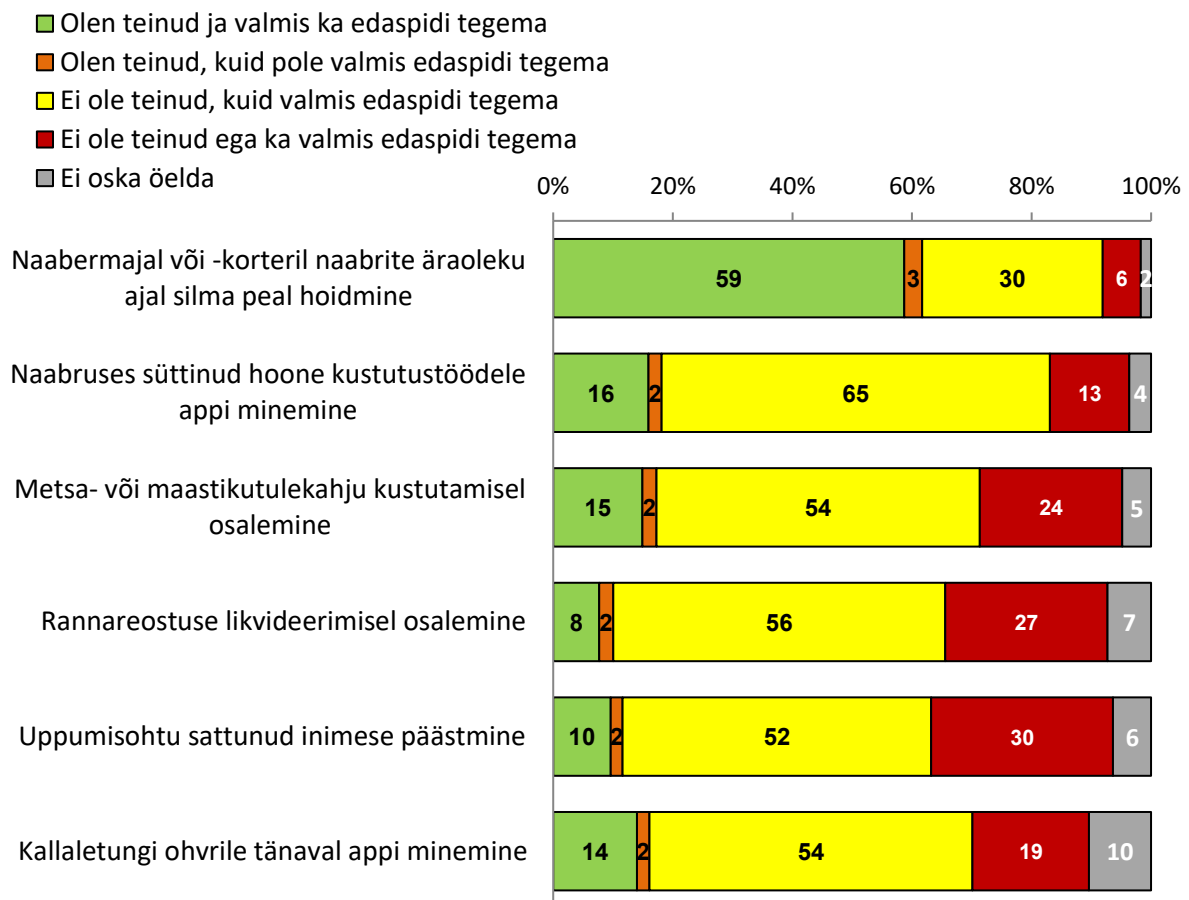
Naisterahvad ja vanemaealised inimesed on vähem valmis erinevates ankeedis nimetatud tegevustes kaasa lööma. Teiste gruppide valmidus näib olevat seotud sellega, mil määral oma kodukohas vastava probleemiga kokku puututakse. Nii on linnade elanikud maainimestest vähem valmis osalema naabruses süttinud hoone või metsa- ja maastikupõlengute kustutamisel (13% ei ole osalenud hoone kustutamisel ega ole valmis ka edaspidi tegema; 24% nendib sama metsa- ja maastikupõlengute kohta). Mitte-eestlased väljendavad väiksemat valmisolekut hoida silm peal naabri elamisel (11% ei ole teinud ega ka valmis edaspidi tegema) ning osaleda naabruses süttinud hoone, metsa- või maastikupõlengu kustutamisel (vastavalt 17% ja 29% ei ole teinud ega ka valmis tegema), samas aga on eestlastest enam valmis appi minema tänavakallaletungi korral (20% on teinud ja valmis ka edaspidi tegema).

Sarnased tendentsid ilmnevad ka tulemuste vaatlemisel maakondade kaupa. Mereäärsetes maakondades elavatel inimestel on suurem kogemus ja valmidus rannareostusel (näiteks 15% Hiiumaa, 13% Pärnumaa ja 10% Saaremaa inimestest on seda teinud ja valmis ka edaspidi tegema) ning uppumisel appi minemisega (vastavalt 13% Hiiumaal, 11% Pärnumaal ja 10% Saaremaal). Suuremate linnadega maakondades nagu Harjumaa, Tartumaa ja Ida-Virumaa ollakse enam valmis kannatanule tänavakallaletungi korral appi minema (vastavalt 17%, 18% ja 19% elanikest on teinud ja

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

valmis edaspidi tegema). Sisemaal asuvates maakondades, kus on palju maa-asulaid, on kõrgem aga valmidus naabermajal silm peal hoida (näiteks 71% Võrumaa, 68% Lääne-Virumaa ja 66% Valgamaa elanikest on seda teinud ja valmis edaspidigi tegema), osaleda metsatulekahju või naabruses süttinud hoone kustutamisel (näiteks vastavalt 26% ja 19% Valgamaal ning 16% ja 20% Põlvamaal on teinud ja valmis edaspidi tegema).

Joonis 30. Palun öelge, kas Te olete teinud või oleksite valmis tegema järgnevaid tegevusi? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

Peamine asjaolu, mis paneks inimesi vabatahtlikult siseturvalisuse tagamisel osalema, on soov luua oma kodukohas turvalisust (67%; [joonis 31](#)). Üle poole (53%) vastajatest ütleb ka, et teeks vabatahtlikku tööd eesmärgiga olla kasulik oma kogukonnale või kogu ühiskonnale. Olulisemate motivaatoritena toodi veel välja hea seltskond ja toredad kaaslased (41%), soov end arendada ja teadmisi koguda (40%), soov end heas vormis hoida (32%), soov end proovile panna (29%) ja tegevuse eest saadav materiaalne hüvitis (17%).

Kuigi pea kõikide elanikkonnagruppide jaoks on olulisimad tegurid, mis motiveeriksid vabatahtlikus tegevuses osalema, ühesugused, ilmnesid gruppide vahel ka mõningad erinevused. Nii näiteks

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

lähtuksid naised pisut enam soovist end arendada ja koguda uusi teadmisi (43%; meestest 37%), mehed aga tegevuse eest saadavast materiaalsest hüvitisest (19%; naistest 15%). Linnainimesed teeksid vabatahtlikku tööd keskmisest veidi enam sooviga end heas füüsilises vormis hoida (34%; maaelanikest 28%) ja kui sellega kaasneks materiaalne hüvitis (19%; maaelanikest 11%). Noored inimesed lähtuksid oma otsuses keskmisest märksa enam soovist ennast arendada (63% 15-29-aastastest), end proovile panna (47% 15-29-aastastest) ja heas vormis hoida (46% 15-29-aastastest), aga ka materiaalsest hüvitisest (29% 15-29-aastastest). Vanusegrupis 20-29 kerkis keskmisest enam esile soov luua kodukohas turvalisust (76%), olla kasulik kogukonnale või ühiskonnale (66%) ja teha vabatahtlikke tegevusi hea seltskonna pärast (54%). Vanemaealiste hulgas seevastu oli enim neid, keda ei paneks mitte miski siseturvalisusega seotud vabatahtlikke tegevusi tegema (10% 60-74-aastastest ja 20% üle 75-aastastest). Kõrgemalt haritud motiveeriks vastavates tegevustes kaasa lööma eeskätt soov luua kodukohas turvalisust (69%) ja olla kogukonnale või ühiskonnale kasulik (56%), kuid madalama haridusega inimeste jaoks on keskmisest olulisem ka soov hoida end heas vormis (40%). Eestlaste seas on enam neid, kes tegeleksid vabatahtlike tegevustega soovist luua oma kodukohas turvalisust (70%; mitte-eestlastest 61%) või hea seltskonna tõttu (44%; mitte-eestlastest 35%). Samad tegurid on olulised ka mitte-eestlastele, kuid keskmisest enam tähtsustatakse veel materiaalselt hüvitist (21%; eestlastest 14%). Mitte-eestlaste seas oli veidi enam ka neid, kelle hinnangul ei paneks miski neid vastavates tegevustest kaasa lööma (10%; eestlastest 6%). Viimasesse gruppi kuulub teistega võrreldes pisut enam ka madalama sissetulekuga inimesi.

Joonis 31. Mis asjaolud paneksid Teid vabatahtlikult osalema siseturvalisuse tagamisel? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

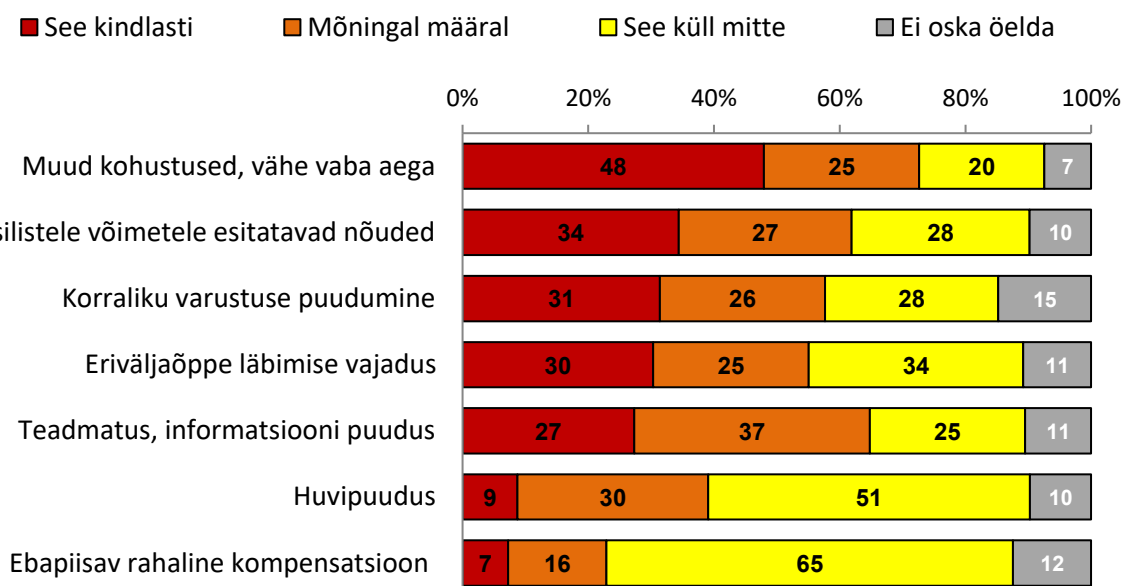
Soov luua oma kodukohas turvalisust motiveeriks enim Järva-, Lääne-Virumaa, Põlvamaa, Raplamaa, Saaremaa ja Võrumaa elanikke (kõigis 70% või üle selle). Samuti innustaks Järva-, Põlva- ja Tartumaa elanikke teistega võrreldes enam kogukonnale või ühiskonnale tehtav kasu (kõigis üle 55%). Head seltskonda peaksid vabatahtliku töö juures kõige olulisemaks Jõgeva-, Lääne-Viru-, Põlva ja Saaremaa inimesed (kõigis 49-50%). Enesearenduse ja uute teadmiste soov motiveeriks enim Jõgeva-, Lääne- ja Põlvamaa elanikke (kõigis 45-46%) ja enese proovile panek samuti Põlvamaa elanikke (43%), samas kui hea füüsilise vormi nimel teeksid vabatahtlikke tegevusi eeskätt idavirumaalased ja Läänemaalased (vastavalt 39% ja 42%). Materiaalne hüvitis on vabatahtliku tegevuse puhul kõige olulisem aga Jõgeva-, Põlva ja Võrumaa inimestele (kõigis 20-21%). Lääne-Virumaal oli kõige rohkem neid vastajaid, keda enda sõnutsi ei paneks miski siseturvalisusega seotud vabatahtlikku tööd tegema (13%).

Peamine tegur, mis praegu Eesti elanike osalemist siseturvalisuse vabatahtlikes tegevustes piirab, on ajapuudus (48% hinnangul kindlasti ja 25% meelest mõningal määral; [joonis 32](#)). Olulised pärssivad tegurid on veel vähene teadlikkus ja info puudus (27% kindlasti ja 37% mõningal määral), ja professionaalsuse nõuded: füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (34% kindlasti ja 27% mõningal määral), korraliku varustuse puudumine (31% kindlasti ja 26% mõningal määral) ning eriväljaõppe läbimise vajadus (30% kindlasti ja 25% mõningal määral). Huvipuudus ja rahalist kompensatsiooni nimetati piiravate teguritena vähem. Lisaks ankeedis toodud vastusevariantidele nimetati muude teguritena veel kehva tervist (188 korral), vanuse poolt seatud piiranguid (108 korral) jms.

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

Vaba aja puudumine takistab vabatahtlikus töös osalemist pigem meestel (76% kindlasti või mõningal määral), linnaasulate elanikel (74%), noortel ja keskealistel (88% 15-49-aastastest), keskmise või kõrgema haridusega inimestel (vastavalt 72% ja 75%) ning mitte-estlastel (76%). Infopuuduse töid põhjusena välja peamiselt naised (68%), linnainimesed (68%), noored ja keskealised vastajad (74% 15-49-aastastest) ja pisut enam ka mitte-estlased (68%). Füüsiliste võimete nõuded on takistuseks pigem naistele (70%), maaelanikele (66%), eestlastele (66%) ja vanematele vanusegruppidele (74% 50-aastastest ja vanematest). Vanemad inimesed toovad ootuspäraselt sagedamini välja ka tervise (32% üle 75-aastastest) ja vanuse (20% üle 75-aastastest) seatud piiranguid. Korraliku varustuse puudumist peavad probleemiks pigem noored (72% 15-19-aastastest), aga ka eestlased (61%) ja madalama hariduskategooria esindajad (62%). Eriväljaõppe vajadus on seevastu takistuseks eeskätt naistele (59%) ja samuti eesti rahvusest inimestele (59%). Huvipuuduse vabatahtliku tegevuse vastu töid sagedamini välja linnainimesed (41%), noored (49% 15-29-aastastest) ja kõrgharitud vastajad (42%) ning ebapiisava materiaalse tasu samuti noored (34% 15-29-aastastest), aga ka mehed (27%) ja linnaelanikud (25%). Kõrgema sissetulekuga inimesed kaldusid sagedamini takistustena välja tooma aja-, huvi- ja infopuudust, madalama ja keskmise sissetulekuga vastajad aga füüsilisi nõudeid.

Joonis 32. Mis asjaolud piiravad Teie vabatahtlikku osalemist siseturvalisuse tagamisel? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

Vähene vaba aeg ja muud kohustused takistavad vabatahtlikus tegevuses osalemist oma sõnutsi eeskätt Põlva- ja Valgamaa inimestel (mõlemas 81%). Teadmatust ja infopuudust peavad oma mitteosaluse põhjuseks peamiselt Saare- ja Viljandimaa elanikud (73% ja 71%). Harju- ja tartumaalased toovad teistega võrreldes sagedamini takistusena välja huvipuudust (43% ja 41%); Harju- kui Jõgevamaa elanikud aga vähest rahalist kompensatsiooni (26% ja 25%). Füüsilised nõuded ja eriväljaõppe vajadus seavad piiranguid eeskätt järvamaalastele (79% ja 69%); professionaalse varustuse olemasolu Lääne-Virumaal (70%), Põlvamaal (69%), Hiiumaal (69%) ja Võrumaal (69%)

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

elavatele inimestele. Harjumaal elavad mitte-eestlased töid eestlastega võrreldes sagedamini välja, et neid takistab aja- või infopuudus (77% ja 47%), eestlastega võrreldes pisut enam mainiti ka huvipuudust ja vähest rahalist kompensatsiooni (47% ja 28%). Harjumaal elavatele meeste jaoks on naistega võrreldes enam takistuseks ajapuudus (77%) ja vähene materiaalne tasu (32%), naiste jaoks aga nõuded füüsilistele võimetele (68%). Kolm sagedasemat takistust maakondade lõikes on välja toodud tabelis 6.

Tabel 6. Mis asjaolud piiravad Teie vabatahtlikku osalemist siseturvalisuse tagamisel? (kindlasti või mõningal määral; kolm enim mainitud põhjust; N = 1603; kõik vastajad; kaalumata andmed)

Harjumaa	Ajapuudus (73%)	Infopuudus (68%)	Füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (62%)
Hiiumaa	Ajapuudus (69%); korraliku varustuse puudumine (69%)	Füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (68%)	Eriväljaõppe läbimise vajadus (61%)
Ida-Virumaa	Ajapuudus (72%)	Infopuudus (61%)	Füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (48%)
Jõgevamaa	Ajapuudus (70%)	Füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (64%); korraliku varustuse puudumine (64%)	Infopuudus (63%); eriväljaõppe läbimise vajadus (63%)
Järvamaa	Füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (79%)	Ajapuudus (74%)	Eriväljaõppe läbimise vajadus (69%)
Läänemaa	Ajapuudus (73%)	Füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (61%)	Infopuudus (56%)
Lääne-Virumaa	Ajapuudus (70%); korraliku varustuse puudumine (70%)	Infopuudus (69%)	Füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (66%)
Põlvamaa	Ajapuudus (81%)	Korraliku varustuse puudumine (69%)	Füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (65%)
Pärnumaa	Infopuudus (68%)	Ajapuudus (66%)	Füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (60%)
Raplamaa	Ajapuudus (73%)	Füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (68%)	Infopuudus (61%)
Saaremaa	Infopuudus (73%)	Ajapuudus (70%)	Füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (69%)
Tartumaa	Ajapuudus (77%)	Korraliku varustuse puudumine (63%)	Infopuudus (62%)
Valgamaa	Ajapuudus (81%)	Füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (68%)	Infopuudus (66%); korraliku varustuse puudumine (66%)
Viljandimaa	Infopuudus (71%)	Füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (67%)	Ajapuudus (65%)
Võrumaa	Füüsilistele võimetele esitatavad nõuded (74%)	Korraliku varustuse puudumine (69%)	Ajapuudus (68%); infopuudus (68%)

Infoallikad

Peamine allikas, kust elanikkond erinevate siseturvalisusega seotud vabatahtlike tegevuste kohta infot on saanud, on meedia: raadio- või telesaated (40-49%, sõltuvalt tegevusest; [joonis 33](#)) ja ajalehed-ajakirjad (35-38%). Küllalt olulised infokanalid on ka internet (30-33%) ja sõbrad-tuttavad (26-28%). Ülejäänud kanalitest, näiteks töölt, koolist, üritustelt jne, ollakse infot saanud märksa vähemal määral. Nelja erineva vabatahtliku tegevuse – naabrivalve, vabatahtlik pääste, merepääste ja abipolitseinike tegevus – lõikes on infokanalite olulisusjärjestus sarnane, ja ei ilmne ka, et mõnest kanalist ühe või teise tegevuse kohta märkimisväärselt rohkem infot ollakse saanud. Umbes neljandik vastajaist (25-27%) ütleb, et ei ole vastavate tegevuste kohta informatsiooni saanud.

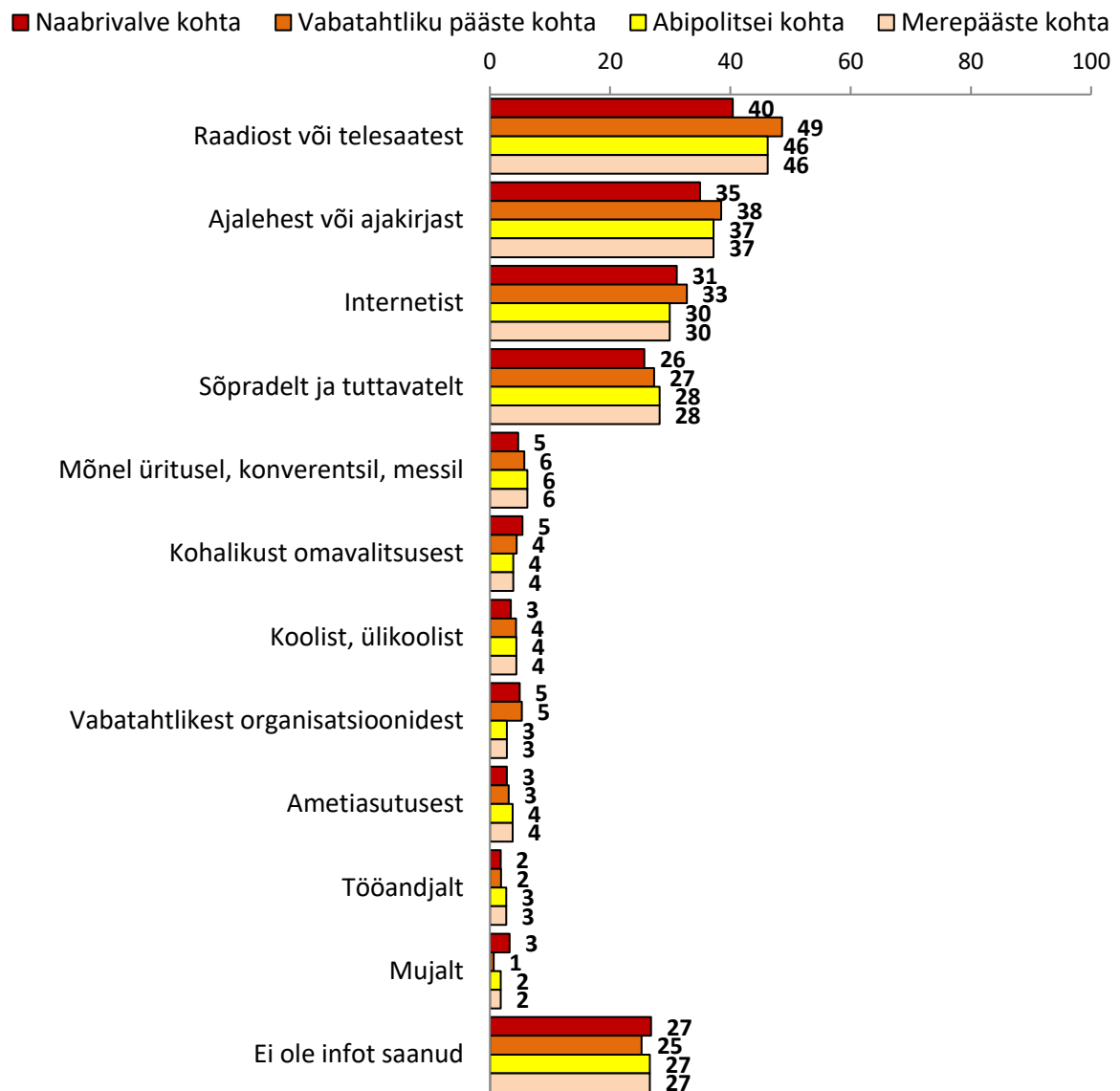
Nende inimeste hulka, kes vabatahtlike tegevuste kohta infot saanud ei ole, kuulub enam linnainimesi (31-32%), vanuserühma 20-39 esindajaid (30-37%) ja ülekaalukalt enam mitte-eestlasi (45-48%). Ida-Viru maakonna elanikest ütles koguni 49%, et ei ole saanud infot merepääste ega abipolitseinike tegevuse kohta, 44% ei ole saanud teavet vabatahtliku pääste ja 41% naabrivalve kohta. Ka Harjumaal on vastavad näitajad keskmisest kõrgemad (30-31%), seejuures eriti kõrged mitte-eestlaste hulgas (43-49%).

Vastuste jaotus maakondade lõikes näitab ka, et kui enamasti ollakse erinevate siseturvalisuse vabatahtlike tegevuste kohta infot saanud raadiost või televisioonist, siis näiteks Tartumaa elanikud kinnitavad keskmisest sagedamini, et on teavet saanud ka internetist (39-42%, sõltuvalt tegevusest). Naabrivalve kohta on internetist keskmisest mõnevõrra enam infot saanud ka Läänemaal ja Hiiumaal elavad inimesed (vastavalt 40% ja 36%); vabatahtliku pääste kohta samuti Hiiumaa ja Läänemaa, aga ka Lääne-Virumaa ja Raplamaa elanikud (vastavalt 39%, 38%, 39% ja 40%). Hiiumaal, Pärnumaal ja Võrumaal on teiste maakondadega võrreldes enim neid inimesi, kes merepääste ja abipolitseinike kohta on teavet saanud ajalehest-ajakirjast (49-50%, sõltuvalt tegevusest). Vabatahtliku pääste kohta on aga koguni 56% Põlvamaa elanikest saanud infot ajalehtedest-ajakirjadest. Sõpradelt-tuttavatelt on vabatahtlike tegevuste (v.a. naabrivalve) kohta keskmisest enam teavet saanud Hiiu-, Lääne- ja Saaremaa elanikud (40-44%, sõltuvalt tegevusest). Kõige sagedamini antud vastused infokanaleid puudutavale küsimusele on maakondlikus lõikes toodud [tabelis 7](#).

Muus osas kinnitavad andmed tavapäraseid meediakasutuse mustreid: nooremad ja keskealised inimesed on suuremal määral infot saanud internetist, vanemad aga traditsioonilisest meediast. Maal elavad inimesed on linnainimestega võrreldes rohkem meedia vahendusel infot saanud, samas kui viimased, nagu öeldud, nendivad sagedamini, et neil info puudub. Meediast on pigem infot saanud ka keskmise ja kõrgema haridusega inimesed ning ülekaalukalt enam eesti rahvusest vastajad, samas kui madalamalt haritud ja eriti mitte-eestlased väidavad end märksa enam olevat infot mitte saanud.

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

Joonis 33. Millistest allikatest olete saanud informatsiooni...? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

Tabel 7. Millistest allikatest olete saanud informatsiooni...? (kõige sagedamini antud vastus; N = 1603; kõik vastajad; kaalumata andmed)

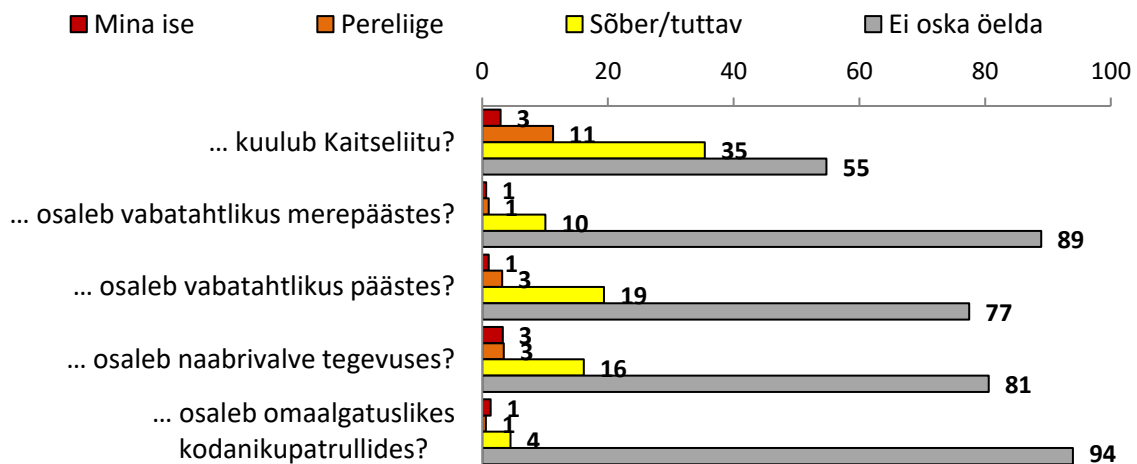
	Naabrivalve kohta	Vabatahtliku pääste kohta	Abipolitsei kohta	Merepääste kohta
Harjumaa	Raadio või telesaatest (36%)	Raadio või telesaatest (45%)	Raadio või telesaatest (46%)	Raadio või telesaatest (46%)
Hiiumaa	Raadio või telesaatest (63%)	Raadio või telesaatest (66%)	Raadio või telesaatest (56%)	Raadio või telesaatest (56%)
Ida-Virumaa	Ei ole infot saanud (41%)	Ei ole infot saanud (44%)	Ei ole infot saanud (49%)	Ei ole infot saanud (49%)
Jõgevamaa	Raadio või telesaatest (54%)	Raadio või telesaatest (59%)	Raadio või telesaatest (56%)	Raadio või telesaatest (56%)
Järvamaa	Raadio või telesaatest (44%)	Raadio või telesaatest (51%)	Ajalehest või ajakirjast (46%)	Ajalehest või ajakirjast (46%)
Läänemaa	Raadio või telesaatest (44%)	Raadio või telesaatest (48%)	Raadio või telesaatest (46%); sõpradelt ja tuttavatelt (46%)	Raadio või telesaatest (46%); sõpradelt ja tuttavatelt (46%)
Lääne-Virumaa	Ajalehest või ajakirjast (44%)	Raadio või telesaatest (54%)	Raadio või telesaatest (51%)	Raadio või telesaatest (51%)
Põlvamaa	Raadio või telesaatest (54%)	Raadio või telesaatest (66%)	Raadio või telesaatest (60%)	Raadio või telesaatest (60%)
Pärnumaa	Raadio või telesaatest (49%)	Raadio või telesaatest (49%)	Raadio või telesaatest (53%)	Raadio või telesaatest (53%)
Raplamaa	Raadio või telesaatest (44%)	Raadio või telesaatest (61%)	Raadio või telesaatest (58%)	Raadio või telesaatest (58%)
Saaremaa	Raadio või telesaatest (44%)	Raadio või telesaatest (61%)	Raadio või telesaatest (55%)	Raadio või telesaatest (55%)
Tartumaa	Internetist (40%)	Raadio või telesaatest (46%)	Raadio või telesaatest (45%)	Raadio või telesaatest (45%)
Valgamaa	Raadio või telesaatest (45%)	Raadio või telesaatest (60%)	Raadio või telesaatest (48%)	Raadio või telesaatest (48%)
Viljandimaa	Raadio või telesaatest (49%)	Raadio või telesaatest (61%)	Raadio või telesaatest (57%)	Raadio või telesaatest (57%)
Võrumaa	Raadio või telesaatest (49%)	Raadio või telesaatest (56%)	Ajalehest või ajakirjast (49%)	Ajalehest või ajakirjast (49%)

Levinuimad siseturvalisuse vabatahtlikud tegevused, millesse Eesti elanikud aktiivselt kaasatud on, on naabrivalve ja Kaitseliit (mõlemas osaleb ise 3%; [joonis 34](#)). Vabatahtlikus päästes, merepäästes või omaalgatuslikes kodanikupatrullides osaleb igaühes hinnanguliselt 1% kõikidest vastanutest. 45% respondentidest kinnitab, et mõni nende pereliige, lähedane või tuttav kuulub Kaitseliitu. Samas teab 23% ka kedagi, kes osaleb vabatahtlikus päästes, 20% kedagi, kes tegeleb naabrivalvega ning 11% kedagi, kes osaleb vabatahtlikus merepäästes. Vaid 5% omad aga peres või tutvusringkonnas kedagi, kes osaleb omaalgatuslikes kodanikupatrullides.

Sotsiaaldemograafiliste üldisuste jaoks jäävad vastajagrupid pisut väikeseks, kuid siiski võib välja tuua juba eespool mainitud tendentse, et erinevates tegevustes kalduvad pisut enam osalema mehed (v.a. naabrivalve), maapiirkondade elanikud ja eestlased. Viimase kahe grupi esindajad omavad sagedamini oma ka oma pere- või lähedaste ringis inimesi, kes vastavate tegevustega seotud on. Kaitseliidu puhul ilmneb ka küllalt suur hariduslik erinevus – keskmise või kõrgema haridusega inimesed kuuluvad ise

või teavad märksa suurema tõenäosusega kui põhiharidusega vastajad kedagi, kes Kaitseliitu kuulub. Maakondade lõikes on Kaitseliiduga isiklikult või lähedaste kaudu enim kokkupuuteid Jõgeva-, Lääne- ja Saaremaa elanikel, merepäästega Hiiu maakonna inimestel, vabatahtliku päästega järva- ja saaremaalastel ning naabrivalvega Pärnumaa elanikel. Kodanikupatrullidega kokku puutunute arv jääb liialt väikeseks maakondlike üldistuste tegemiseks.

Joonis 34. Kas Teie ise või keegi Teie lähedastest/tuttavatest ... (%) (N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

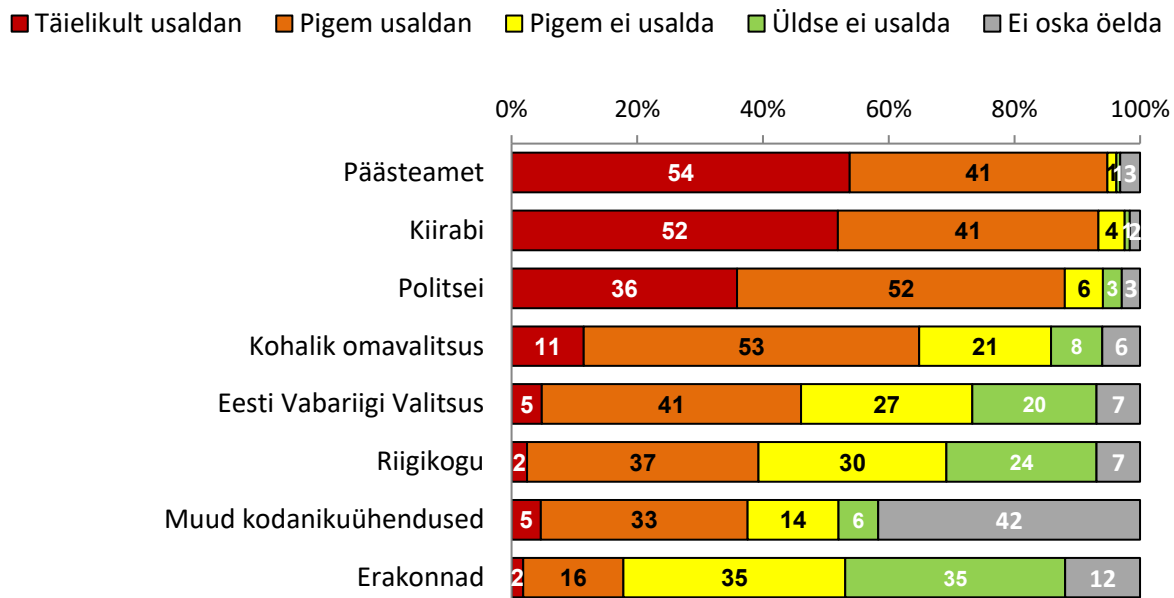
Usaldus institutsioonide vastu

Erinevatest ankeedis loetletud institutsioonidest usaldavad Eesti inimesed kõige enam Päästeametit ja kiirabi – esimest usaldab pigem või täielikult 95% ja teist 93% kõikidest vastanutest (joonis 35). Ka politsei usaldusväärsus on kõrge, seda usaldab 88% kogu vastajaskonnast. Märksa madalam on aga poliitiliste institutsioonide usaldus: 65% usaldab kohalikku ja 46% Vabariigi Valitsust, 39% Riigikogu ja üksnes 18% erakondi. Muid kodanikuühendusi usaldab 38% eestimaalastest.

Usaldus erinevate institutsioonide vastu on madalaim meeste, linnaelanike, keskealiste inimeste ja eriti mitte-eestlaste seas. Päästeametit usaldab näiteks 98% eestlastest ja 89% mitte-eestlastest, politseid 91% eestlastest ja 82% mitte-eestlastest. Poliitilistest institutsioonidest on vahe suurim Vabariigi Valitsuse puhul, mida usaldab 51% eestlastest ja vaid 36% mitte-eestlastest. Ka muid kodanikuühendusi usaldavad mitte-eestlased vähem (27%; eestlastest 43%). Samas grupis on pisut enam ka neid inimesi, kes ei oska erinevate institutsioonide usaldusväärsust hinnata.

Maakondade lõikes on usaldus erinevate institutsioonide vastu kõige madalam Ida-Virumaal. Võrdluses keskmisega on usaldusväärsus Ida-Viru maakonnas näiteks eriti madal kohaliku omavalitsuse vastu (usaldab 48%), aga ka politsei (77%) ja Päästeameti (86%) vastu. Muude kodanikuühenduste usaldusväärsust ei oska suur osa Ida-Virumaa elanikke (33%) hinnata. Harjumaa-siseselt on usaldus erinevate institutsioonide vastu sarnaselt kogu vastajaskonnale madalaim mitte-eestlaste ja meeste seas.

Joonis 35. Mil määral Te usaldate järgmisi institutsioone? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

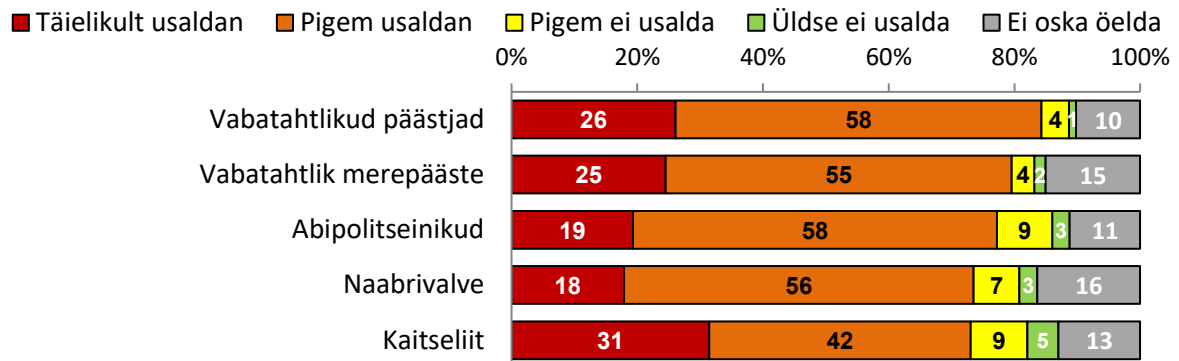

Eesti elanike usaldus erinevate vabatahtlikult siseturvalisusega tegelevate organisatsioonide vastu on aga kõrge: enam kui 70% kõikidest küsitluses osalenutest usaldab iga ankeedis loetletud organisatsiooni pigem või täielikult (joonis 36). Kõige enam usaldatakse vabatahtlikke päästjaid (84%) ja merepäästet (80%). 77% usaldab aga ka abipolitseinikke, 74% naabrivalvet ja 73% Kaitseliitu.

Ka nende organisatsioonide vastu väljendavad mõnevõrra madalamalt usaldust mehed, linnades elavad inimesed, pisut enam ka noored ja keskealised, eriti aga mitte-eestlased. Kui Kaitseliitu usaldab 87% eestlastest, siis mitte-eestlaste seas on sama näitaja vaid 44%. Naabrivalvet usaldab 82% eestlastest ja 55% mitte-eestlastest, vabatahtlikke päästjaid 92% eestlastest ja 67% mitte-eestlastest, abipolitseinikke 86% eestlastest ja 62% mitte-eestlastest ning merepäästet 85% eestlastest ja 68% mitte-eestlastest. Suur osa mitte-eestlastest vastajaid ei oska oma usaldust nimetatud organisatsioonide vastu hinnata (keskmiselt umbes 20-25%). Sarnaselt jääb ka Ida-Virumaa elanike usalduse määr madalamaks teiste maakondade elanike omast, kuid samuti põhjusel, et sageli ei osata küsimusele vastata (keskmiselt umbes 20-26%). Ka Harjumaal elavatest mitte-eestlastest ei oska suur osa nimetatud organisatsioonide usaldusväarsust hinnata (keskmiselt 16-27%).

Siseturvalisuse vabatahtliku tegevuse uuring, august 2016

Joonis 36. Milline on Teie usaldus järgmiste organisatsioonide ja rühmade vastu? (%; N = 1603; kõik vastajad; kaalutud andmed)

SOOVITUSED TEADLIKKUSE SUURENDAMISEKS

Alljärgnevalt on küsitlustulemuste põhjal elanikkonnagruppide kaupa toodud mõned ettepanekud, kuidas suurendada teadlikkust vabatahtlikust tegevusest ning igapäevase panusest turvalisuse tagamisel.

Rahvus. Uuringu tulemusest kerkib läbivalt esile, et üks ehk kriitilisemaid sihtrühmi, kellele teadlikkuse suurendamisel tähelepanu tuleks pöörata, on mitte-eestlased. Võrreldes eestlastega on muude rahvuse esindajate teadlikkus erinevate siseturvalisusega seotud vabatahtlike organisatsioonide tegevusest madal; neid arvatakse oma kodukohas mitte eksisteerivat või ei osata nende olemasolu, tegevuse sisu ega efektiivsust hinnata. Sarnased tendentsid ilmestavad sihtrühma, kellel puudub Eesti kodakondsus. Ühelt poolt võib see peegeldada mitte-eestlaste madalat usaldust Eesti riigi ja institutsioonide vastu ning vähest turvatunnet oma elukohas. Teisalt aga väljendavad vastused selget valmisolekut ja huvi oma kodukoha turvalisuses kaasa löömast. Veelgi enam, mitte-eestlased on eestlastega võrreldes veendunumadki, et iga elanik peab turvalisuse tagamisel aktiivselt kaasa lööma (47%), väljendavad valmisolekut kodanikujulguseks (22% on valmis sekkuma näiteks tänavakuritegude puhul) ning kirjeldavad end inimestena, kes heal meelel kodukandi üritustel osalevad (45%). Erinevatest tegevustest, mida antud uuring käsitles, ollakse skeptilisemad vaid naabrivalve osas – seda ei peeta kuigi tõhusaks turvalisuse tagamise meetmeks ja usaldus naabrivalve vastu on mitte-eestlaste seas küllalt madal (siiski oleks 50% huvitatud sellega liitumast). Samas aga ollakse positiivselt meelestatud nii vabatahtliku päästeseltsi, abipolitseinike kui merepääste osas – esimesega näiteks oleks huvitatud liitumast 40% kõikidest küsitletud mitte-eesti kodakondsusega inimestest, 30% muu rahvuse esindajatest ja sama palju Ida-Virumaa elanikest. See lubab oletada, et mitte-eestlaseid on võimalik senisest edukamalt vabatahtlikkusse päästesse värvata. Ka abipolitseinike värbamisel tuleks pöörata eraldi tähelepanu venekeelsele sihtrühmale – vastavas tegevuses on oma sõnutsi valmis kaasa lööma 19% muu kodakondsusega ja 16% kodakondsuseta inimestest, 18% mitte-eestlastest ning 19% Ida-Virumaa elanikest. Kuigi peamise põhjusena, miks praegu vabatahtlikus tegevuses vähe osaletakse, tuuakse välja ajapuudust, on üle kahe kolmandiku (68%) jaoks oluline piirav tegur infopuudus, ja vastustest ilmneb ka läbivalt, et info vastavate organisatsioonide tegevusest ei ole mitte-eestlasteni jõudnud. Umbes kolm inimest neljast ütleb, et on erinevatest siseturvalisuse vabatahtlikest tegevustest kehvasti informeeritud ja enam kui iga kolmas ei oska kirjeldada, millega need organisatsioonid tegelevad. Olgu selle põhjuseks asjaolu, et vastavat teavet on vene keeles vähe või ei jälgi Eestis elavad muude rahvuse esindajad kanaleid, kus seda levitatakse, viitavad tulemused võimalusele, et läbimõeldum tegevus teavituse suunamisel vene keelt kõnelevale sihtrühmale võiks potentsiaalselt kaasa tuua häid tulemusi.

Maakond; linn-maa. Kuivõrd mitte-eestlaste osakaal on kõrgeim Ida-Viru ja Harju maakonnas, peegeldavad maakondlikud erisused peegeldavad paljuski ülalkirjeldatud mustreid. Nendes kahes maakonnas elavad inimesed on siseturvalisuse vabatahtlikest tegevusest vähim informeeritud, kuid eriti Ida-Virumaal on huvi nendes osalemise vastu tegelikult kõrge (30% oleks huvitatud vabatahtliku päästjana, 19% abipolitseinikuna ja 13% merepäästjana tegutsemisest; Harjumaal on vastavad näitajad 23%, 12% ja 17%). Harjumaal, tõsi, väljendavad inimesed mõnevõrra teistest enam aja- ja huvipuudust (vastavalt 73% ja 43%), et siseturvalisuse tagamisel kaasa lüüa. Teavitustöös tuleks silmas pidada, et erinevates maakondades elavad inimesed huvituvad erinevatest turvalisusega seotud aspektidest ja tegevustest – uuringutulemused näitavad, et rannaäärsetel aladel elavaid inimesed muretsevad enam vetelpääste ja merereostusega seonduva pärast, sisemaal elavaid eestimaalased aga näiteks

tuleohutuse temaatika pärast. Sarnased piirjooned ilmnevad ka võrdluses linn-maa. Linnainimesed on vabatahtlikest tegevustest vähem teadlikud – ja sellest ka mõnevõrra vähem huvitatud – kuid väljendavad siiski sarnast valmisolekut vastavates tegevustest kaasa lüüa nagu maapiirkondade elanikud. Samas puutuvad nad kokku teistsuguste probleemidega kui maainimesed (narkokuritegevus, tänavakuritegevus ja -vägivald, vargused) ning on sunnitud oma turvalisuse tagamiseks tegema teistsuguseid asju (kaitsma oma vara turvaseadmetega jms). Vastavast spetsiifikast võiks ideaaljuhul lähtuda ka efektiivne sihtrühmapõhine kommunikatsioon.

Sugu. Naiste teadlikkus kaldub olema kõrgem ja suhtumine avatum naabrivalvesse, samas kui mehed on enam informeeritud ja valmis kaasa lööma vabatahtlikus päästes, abipolitseinike tegevuses ja merepäästes. Tulemused näitavad, et naiste puhul on takistuseks arusaam, et vastavad tegevused nõuavad keerukat eriväljaõpet (59%), spetsiifilist füüsilist vormi (70%) jne, enda oskusi aga ei hinnata nende tingimustele vastavaks. Samuti ilmneb läbivalt, et naistel puudub ammendav informatsioon, mida siseturvalisuse vabatahtlikud tegevused endast täpselt kujutavad (70% on oma sõnutsi halvasti informeeritud vabatahtlike päästjate, 74% abipolitseinike ja 80% merepäästjate tegevusest). Samas on naised meestest enam avatud oma kodukandis toimuvatel üritustel kaasa lööma (42%), mis lubab oletada, et efektiivse kommunikatsiooni korral oleks võimalik nende osalust vabatahtlikes tegevustes suurendada. Eelnevat arvesse võttes võiks naistele suunatud teavitustöö ehk lähtuda infost selle kohta, millist panust iga inimene turvalisuse suurendamisse saab anda, miks see oluline on ja mida tavakodanikult eeldab, samuti milliseid võimalusi enesearendamiseks pakub. Meeste piirangud senisest suuremal määral vabatahtlikus töös osalemisele on enim seotud ajapuuduse ja vähese materiaalse motivatsiooniga, samas aga on sisuline huvi kõrge, niisiis peaks meestele suunatud info ka eeskätt viimasele aspektile keskenduma.

Vanus. Kõige vähem löövad vabatahtlikes tegevustes ja seltside-ühenduste tegevustes kaasa noorim ja vanim vanuserühm. Vanemaealised (üle 60-70 eluaasta) kuuluvad üsna kindlalt ka nende hulka, kelle valmidus turvalisusega tegutseda on madal ja paljusid neist ei motiveeriks mitte miski senisest enam vabatahtlikku tööd tegema (20%). Seejuures ei ole selle sihtrühma puhul tegemist infopuudusest tuleneva apaatsusega, vaid eeskätt vanusest ja kehvast tervisest tulenevate füüsiliste piirangutega (vastavalt 20% ja 32%). Seda gruppi oleks ehk võimalik suuremal määral kaasata jõukohastes tegevustes, näiteks naabrivalvesse. Samuti saaks füüsiliselt vähem võimekaid kaasata ennetustegevuste ja koolituste läbiviimisesse. Rääkides noortest inimestest, tuleks eristada kaht vanuserühma – 15-19 ja 20-39. Esimene on siseturvalisuse temaatikast selgelt vähem informeeritud, tunneb end välistest ohtudest vähe puudutatuna ja seetõttu väljendab ka väiksemat soovi kogukondlikku tegevusse panustada. Samas aga on selles vanuserühmas keskmisest suurem huvi vabatahtliku pääste ja abipolitseinike tegevuste vastu (mõlemaga liitumisest oleks huvitatud 39%) – seda huvi ning noorte soovi end arendada ja proovile panna saaks arvesse võtta noortele suunatud teavitustöös. Teine vanuserühm kuulub koos keskealistega aga gruppi, kes on vägagi huvitatud ja valmis kodukoha turvalisuses kaasa lööma (45%), olgu see siis soovist kodukohas turvalisust luua (76%), kogukonnale/ühiskonnale kasulik olla (66%) või hea seltskonna pärast (54%). Vanuserühmade lõikes on seega just nendel noortel ja keskealistel inimestel kõige suurem potentsiaal senisest veelgi rohkem vabatahtliku tööga tegeleda. Teavitustööd planeerides tasub aga meeles pidada erinevate vanuserühmade erinevaid meediatarbimise harjumusi – vanemaealised inimesed jälgivad eeskätt traditsioonilist meediat, samas kui noorteni jõuab märksa efektiivsemalt interneti ja mitteformaalse suhtluse kaudu.

Haridus ja sissetulek. Üldjoontes kalduvad madalama haridustasemega inimesed olema vähem kaasatud erinevatesse vabatahtlikesse tegevustesse, olema neist kehvemini informeeritud ja evides ka skeptilisemat suhtumist nende efektiivsusesse. Kuna paljuski on haridusgrupid seotud vanusegruppidega, peegeldavad need selliselt eeskätt noorima ja vanuserühma arvamusi ja hoiakuid. Sissetulekugruppe vaadeldes ilmnes vast kõige selgema tendentsina kõrgema sissetulekuga vastajate keskmisest suurem huvi erinevates vabatahtlikes tegevustes kaasa lüüa – vaatamata ajapuudusele ollakse huvitatud oma vahetu elukeskkonna turvalisuse suurendamisest (71% sissetulekuga üle 500 euro leibkonnaliikme kohta kuus) ja ühiskonnale kasulik olemisest (57% samas sissetulekugrupis). Olulised märksõnad selle sihtrühma jaoks on ka soov end arendada (44%), proovile panna (32%) ja heas füüsilises vormis hoida (35%).